

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přirodovědecká fakulta

Katedra geografie

Vendula Slezáková

Analýza a mapování vodohospodářských staveb v okolí Prostějovska

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Renata Pavelková, Ph.D.

Olomouc 2021

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Vendula Slezáková (R17682)

Studijní obor: Geografie (kombinace Bi – Z)

Název práce: Analýza a mapování vodohospodářských staveb v okolí Prostějovska

Title of thesis: Analysis and mapping of water management objects in Prostějov district

Vedoucí práce: RNDr. Renata Pavelková, Ph.D.

Rozsah práce: 69 stran, 11 stran vázaných příloh, 1 volná příloha

Abstrakt: Cílem bakalářské práce je zmapovat vývoj vodohospodářských staveb, např. hamrů, mlýnů, pil či valch na území Prostějovska zaznamenaných v Seznamu a mapě vodních děl Republiky Československé, Ministerstva veřejných věcí z roku 1933. Součástí bude sestava několika map, mapující vývoj staveb na toku v několika obdobích, jejich historie a fotodokumentace. Práce se odevzdává v tištěné a elektronické verzi a bude obsahovat anglické resumé.

Klíčová slova: vodohospodářské stavby, mlýn, Prostějov, Seznam a mapa vodních děl Republiky Československé, Hloučela, Romže, Čechovický náhon

Abstract: The aim of the bachelor thesis is to map the development of water management structures, such as mills, sawmills or ramparts in the Prostějov area recorded in the List and map of water works of the Czechoslovak Republic, Ministry of Public Affairs from 1933. Important part of thesis is a set of several maps, mapping the development of water management structures in several periods, their history and photo documentation. The thesis is submitted in printed and electronic versions and will contain an english summary.

Keywords: water management structures, mill, Prostějov, List and map of water works of the Czechoslovak Republic, Hloučela, Romže, Čechovický náhon

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Renaty Pavelkové, Ph.D. a uvedla jsem všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Poděkování

Poděkovat bych chtěla své vedoucí práce paní RNDr. Renatě Pavelkové, Ph.D. za odborné rady, připomínky a vedení při zpracování práce. Dále bych chtěla poděkovat panu Markovi Jančíkovi, manželům Doleželovým a panu Ing. Miroslavovi Hochvaldovi za informace, které mi poskytli při rozhovorech. V neposlední řadě patří dík mé rodině, příteli a kamarádce, kteří mi byli velkou oporou a velmi mi pomohli při zpracování práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Vendula SLEZÁKOVÁ
Osobní číslo:	R17682
Studijní program:	B1501 Biologie
Studijní obor:	Biologie Geografie
Téma práce:	Analýza a mapování vodohospodářských staveb v okolí Prostějovska
Zadávací katedra:	Katedra geografie

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je zmapovat vývoj vodohospodářských staveb, např. hamrů, mlýnů, pil či valch na území Prostějovska zaznamenaných v Seznamu a mapě vodních děl Republiky Československé, Ministerstva veřejných věcí z roku 1933. Součástí bude sestava několika map, mapující vývoj staveb na toku v několika obdobích, jejich historie a fotodokumentace. Práce se odevzdává v tištěné a elektronické verzi a bude obsahovat anglické resumé.

Rozsah pracovní zprávy:	5 000 – 8 000 slov
Rozsah grafických prací:	Podle potřeb zadání
Forma zpracování bakalářské práce:	tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

Ministerstvo veřejných prací 1932: Seznam a mapa vodních děl republiky Československé: Stav koncem roku 1930. Praha: Sešit 1 – sešit 12.;
BERAN, Jan. Základy vodního hospodářství. Vyd. 2. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2009. ISBN 978-80-213-1875-5.;
BLAŽEK, Vladimír, NĚMEC, Jan a Josef HLADNÝ, ed. Voda v České republice. Praha: Pro Ministerstvo zemědělství vydal Consult, 2006. ISBN 80-903-4821-1.;
KESTRÁNEK, Jaroslav, VLČEK, Vladimír, ed. Zeměpisný lexikon ČSR: vodní toky a nádrže. Praha: Academia, 1984.;
KOMÁREK, Petr a Marek MOUDRÝ. Prostějov: hanácký Jeruzalém. Přeložil Daniela VYMĚTALOVÁ. Olomouc: Agripint, 2017. ISBN 9788087091739.;
LINHARTOVÁ, Irena a Aleš ZBORIL. Charakteristiky vodních toků a povodí ČR. Praha: Výzkumný ústav vodohospodářský T.G. Masaryka, 2006. ISBN 8085900629.;
ŠTEFÁČEK, Stanislav. Encyklopedie vodních toků Čech, Moravy a Slezska. Praha: Baset, 2008. ISBN 9788073401054.;
Další literatura bude upřesněna během zpracování práce.

Vedoucí bakalářské práce:	RNDr. Renata Pavelková, Ph.D. Katedra geografie
---------------------------	--

Datum zadání bakalářské práce: 5. března 2019
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2020

V Olomouci dne 5. února 2019

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

Obsah

1. Úvod	9
2. Cíle práce	10
3. Metodika práce	11
4. Rešerše literatury a zdrojů dat	13
5. Vymezení zájmového území a jeho fyzicko-geografická charakteristika	15
5.1. Charakteristika zájmového území	15
5.2. Fyzicko-geografická charakteristika zájmového území	17
5.2.1. Geologie	17
5.2.2. Geomorfologie	17
5.2.3. Klima	20
5.2.4. Hydrologie	21
5.2.5. Půdy	22
6. Vodní mlýny	23
7. Vodohospodářské stavby v zájmovém území	25
7.1. Hloučela	25
7.1.1. Mostkovice	25
7.1.1.1. Stichovice 27	25
7.1.1.2. Mostkovice 40	26
7.1.1.1. Mostkovice 57	27
7.1.2. Domamyslice	29
7.1.2.1. Domamyslice 40	29
7.1.2.2. Domamyslice 104	29
7.1.3. Čechovice	32
7.1.4. Krasice	34
7.1.5. Prostějov	36
7.1.5.1. Prostějov 89	36

7.1.5.2. Prostějov 30.....	36
7.2. Romže.....	38
7.2.1. Zdětín.....	38
7.2.2. Lutotín	40
7.2.3. Bílovice.....	42
7.2.4. Držovice	45
7.2.5. Vrahovice.....	47
7.2.5.1. Vrahovice 31	47
7.2.5.2. Vrahovice 119	47
8. Závěr	49
9. Summary	50
Seznam citací	51
Seznam příloh	56
Přílohy	57
Příloha 1 Mostkovice.....	57
Příloha 2 Domamyslice.....	59
Příloha 3 Čechovice.....	60
Příloha 4 Krasice	61
Příloha 5 Prostějov	62
Příloha 6 Zdětín.....	63
Příloha 7 Lutotín.....	64
Příloha 8 Bílovice.....	66
Příloha 9 Držovice.....	66
Příloha 10 Vrahovice	67
Příloha 11 Seznam a mapa vodních děl republiky Československé, 1933	68

1. Úvod

Voda je jedním z nejvyužívanějších zdrojů energie. Už staletí používá lidstvo vodu k ulehčení těžké práce, jelikož v dřívějších dobách nebylo mnoho způsobů, jak využívat jiné přírodní energie. Člověk využíval vodu k transportu osob, ale i těžkých objektů, následně docházelo ke stavbám různých vodních děl, které vodní energii využívaly k pohonu strojů. Voda je nejen výhodou pro lidstvo, ale také může být velkou hrozbou. Lidé se snažili tento živel dostat pod kontrolu např. stavbou hrází, stavbou umělých koryt apod.

Tato kvalifikační práce se zabývá zhodnocením vodohospodářských objektů, které se vyskytují ve vybrané části povodí řeky Romže a Hloučely. Tyto vodní stavby byly zmapovány Ministerstvem veřejných prací v díle *Seznam a mapa vodních děl republiky Československé, stav koncem roku 1930*. Vzhledem k fyzickogeografickým vlastnostem daného území se jedná ve větší míře o mlýny.

Bakalářská práce popisuje také fyzickogeografické podmínky zájmového území, obsahuje stručný popis vodních mlýnů a jejich historii vzniku. Hlavní částí je kapitola Vodohospodářské stavby v zájmovém území, kde jsou blíže popsány zmapované vodní objekty, jejich historie, ale i současnost.

2. Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit současný stav, ale i minulost vodohospodářských staveb v okolí Prostějovska, které byly zmapovány Ministerstvem veřejných prací roku 1930. Důležitým úkolem je též fotodokumentace daných objektů a jejich zanesení do map. Zadané téma je zpracováno pomocí vlastního terénního šetření a studia dostupných literárních i elektronických zdrojů. Součástí práce je též popis zájmového území, vodních mlýnů a stručný popis vodních objektů, které byly zmapovány v zadaném území.

3. Metodika práce

Stěžejním zdrojem pro tuto práci bylo dílo *Seznam a mapa vodních děl republiky Československé, stav koncem roku 1930* (dále jen Seznam). Kvalifikační práce se skládá ze dvou částí. V první části se autorka věnuje klasifikaci území a jeho fyzickogeografické charakteristice, součástí je i teoretický popis vodních mlýnů. V druhé části je popsána historie a současnost daných vodních objektů, včetně map zobrazujících jejich výskyt.

První část je založena na hledání informací v odborných zdrojích. V této teoretické části je popsána fyzickogeografická charakteristika zájmového území, zde byla použita rešerše literatury. K popisu zájmového území autorka využila též odborných geologických map na webu mapy.geology.cz a digitálních map z Národního geoportálu INSPIRE (geoportal.gov.cz). K zjištění délky vodního toku Hloučela a Romže v zájmovém území posloužila datová vrstva formátu .shp z webu dibavod.cz. Součástí je i kapitola popisující vodní mlýny a jejich rozdělení, zde autorka využila rešerši literatury a hledání v internetových zdrojích.

Druhou část tvoří popis bývalých vodních objektů v zájmovém území. Ze *Seznamu* byly vybrány vodohospodářské stavby v povodí řeky Hloučely a Romže v okrese Prostějov. Pomocí *Seznamu* autorka dohledala bývalé vodní objekty, k tomu posloužila také mapa doložená v *Seznamu* v měřítku 1 : 200 000. K dohledání bylo využito archivních map na geoprohlížeči ČÚZK (ags.cuzk.cz) z let 1824 až 1843, tzv. *Císařských otisků*. Dále autorka využila map *II. a III. vojenského mapování*, které jsou dostupné na webu oldmaps.geolab.cz. K dohledání byly nápomocné i katastrální mapy.

Na základě těchto informací probíhal terénní výzkum zaměřený hlavně na fotodokumentaci objektů a zhodnocení aktuálního stavu. Výzkum probíhal ve třech etapách (25. března 2021, 22. dubna a 24. dubna 2021). Fotodokumentace všech objektů je doložena v sekci Přílohy. Významnou metodou byla metoda interview, kdy autorka získala cenné informace, zejména o mlýnu v Lutotíně, Bílovicích a Mostkovicích. K popisu historie vybraných vodních mlýnů posloužily také archivní záznamy.

Výskyt všech vodních děl autorka zaznamenala v mapách vytvořených pomocí programu QGIS verze 3.18 Zürich. Jako podklad všech map bylo využito WMS Ortofoto České republiky, které je dostupné na Geoportálu ČÚZK. Datová vrstva formátu .shp pro obce České republiky byla volně dostupná taktéž na Geoportálu ČÚZK. Další shapefilovou vrstvou využitou pro tvorbu map byly vodní toky ČR, její dostupnost zajišťuje web dibavod.cz. Výstupem je jedna mapa popisující zájmové území a dalších deset map popisující výskyt objektů v rámci dané obce.

4. Rešerše literatury a zdrojů dat

Nejdůležitějším zdrojem pro celou bakalářskou práci byl *Seznam a mapa vodních děl republiky Československé, stav koncem roku 1930* vydané Ministerstvem veřejných prací. Podrobněji se jednalo o Sešit č. 16, který byl autorce poskytnut mou vedoucí práce RNDr. Renatou Pavelkovou Ph.D. U každé vodohospodářské stavby je zadáno evidenční číslo, vodní tok a obec, ve které se vodní objekt nacházel, tehdejší majitel, druh živnosti, druh pohonu a také jeho počet, průtok, spád a jako poslední výkon.

Fyzickogeografický popis zájmového území vycházel, zjm. v kapitole geologie, z internetových geologických map (mapy.geology.cz). Pro zjištění geomorfologických celků v daném území bylo využito *Geomorfologické mapy ČR* (geoportál.gov.cz). Důležitou publikací pro kapitolu popisující geomorfologii byla kniha *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny* (Demek et al. 2006). Z ní byly použity základní informace pro popis geomorfologických celků v zadaném území. Popis klimatu je založen na Quittově klasifikaci z knihy *Klimatické oblasti Česka: klasifikace podle Quitta za období 1961-2000*. Pro kapitolu blíže popisující vodní toky v zadaném území bylo použito více literárních, ale i internetových zdrojů. K zjištění základních informací o jednom z hlavních toků klasifikační práce Hloučele posloužila kniha *Velká turistická encyklopedie: Olomoucký kraj* (David a Soukup, 2010). Historie Plumlovské přehrady, která je významným vodním dílem na řece Hloučele, je popsána v knihách *Přehrady Čech, Moravy a Slezska* (Broža, 2005) a *Mostkovice v zrcadle 20. století* (Šubert, 2005). Popis vodního toku Romže vycházel spíše z internetových zdrojů, ke stručnému popisu bylo využito dat na stránce *Výzkumného ústavu vodohospodářského* (dibavod.cz). K určení půd v zájmovém území posloužily internetové půdní mapy (mapy.geology.cz), k jejich popisu byla využita publikace *Půda a její hodnocení v ČR* (Vopravil, 2009).

Knihy *Okresní hejtmanství olomoucké: zeměpisný a kulturně historický jeho přehled* (Brázda, 1913), *Moravská brána do Evropy: soupis technických a zemědělských památek regionu Poodří* (Augustinková, 2011), *Vodní díla v povodí Mohelky a Zábrdky* (Jodas, 2015) a *Řeky ve městech* (Lampartová, 2016) poskytly důležité informace ohledně historie vodních mlýnů v kapitole věnující se těmto vodním objektům. Typy různých mlýnů byly popsány na webu *Curia Vitkov* (curiavitkov.cz) a byly stěžejním internetovým zdrojem pro tuto kapitolu.

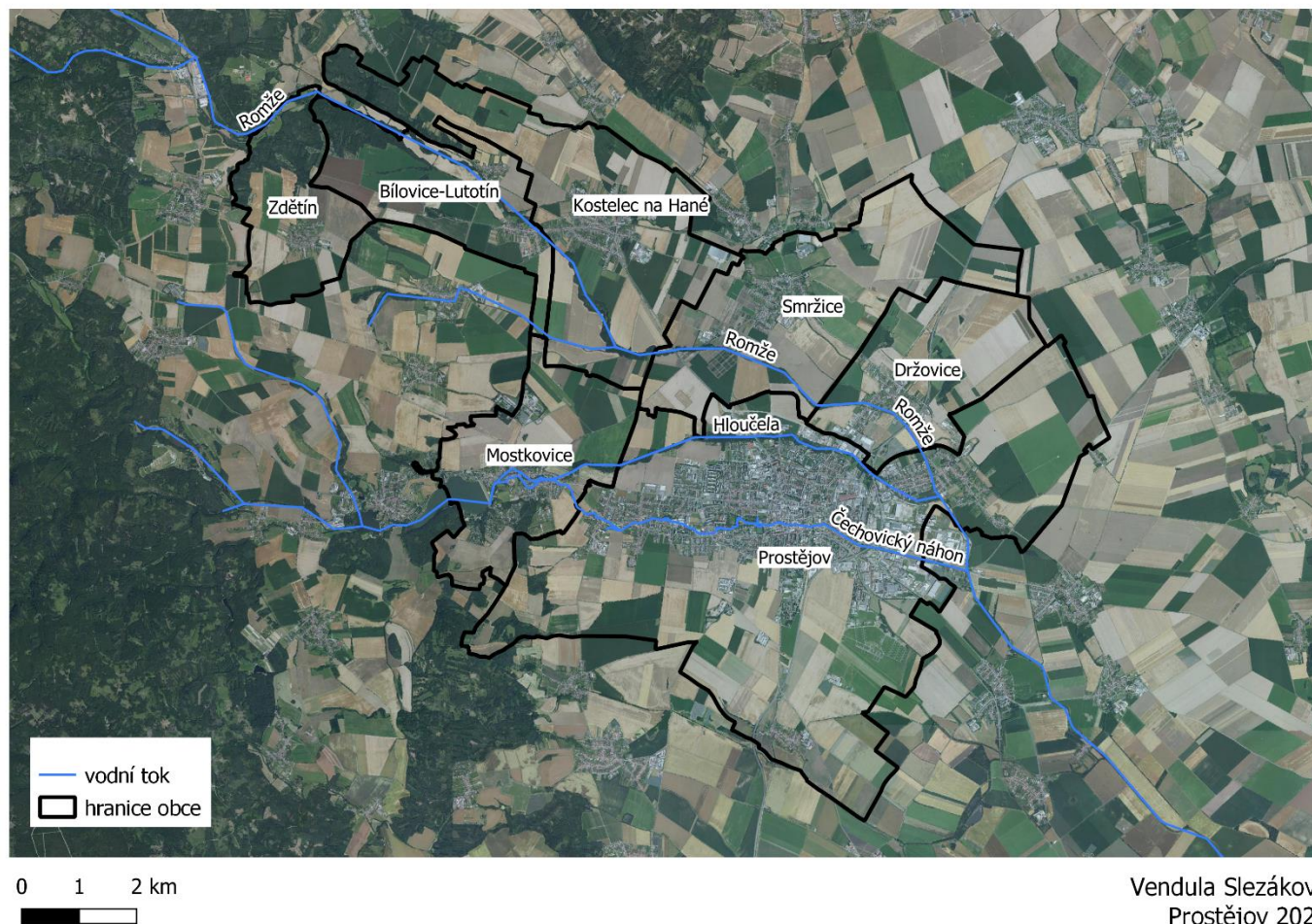
Kapitola zabývající se popisem zmapovaných vodních objektů vychází jak z literárních, tak i z internetových a archivních zdrojů. Hlavním internetovým zdrojem byl web Vodní mlýny (vodnimlyny.cz). Kniha *Minulost Mostkovic a Stichovic na pozadí našich dějin* (Benýšek, 1991) popisuje historii obce Mostkovic, zde byly dohledány historické informace o vodních mlýnech, které se v této obci vyskytovaly. K tomu opět posloužila také kniha *Mostkovice v zrcadle 20. století* (Šubert, 2005). Jeden z domamyslických mlýnů byl zmiňován častěji, jelikož je vyhlášenou památkou. Jeho historie i současnost je popsána v knihách *Slavné stavby Prostějova* (Belšík, 2009) a *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* (Hlušíčková, 2001). Publikace *Prostějov: dějiny města* (Grůzová, 2000) se věnuje historii okresního města Prostějov, z této knihy byly čerpány historické informace o vodním objektu v městské části Krasice. Kniha *Dějiny obcí Bílovic a Lutotína* (Papajík, 2001), která mi byla poskytnuta na Obecním úřadu v Lutotíně, byla využita k popisu vodních mlýnů v obci Bílovice – Lutotín. Pro zbylé vodní mlýny bylo využito archivních záznamů dostupných v Okresním archivu v Prostějově.

5. Vymezení zájmového území a jeho fyzicko-geografická charakteristika

5.1. Charakteristika zájmového území

Zadané území pro tuto kvalifikační práci se nachází na jihozápadě Olomouckého kraje v okrese Prostějov (Obr. 1). Toto území náleží do povodí řeky Moravy a úmoří Černého moře (Grůzová, 2000). Zkoumané území se nachází v povodí hlavních dvou vodních toků regionu, **Hloučely** a **Romže**, které svým společným soutokem tvoří další významný vodní tok Valovou. Říčka Hloučela protéká v nynější době v rámci daného území obcemi Mostkovice a severní částí okresního města Prostějov. U jezu v Mostkovicích se říčka rozdvojuje a vytváří pravé rameno Hloučely, dnes již zvané Mlýnský náhon nebo též **Čechovický náhon**, který protéká prostějovskými městskými částmi Domamyslice, Čechovice a Krasice. Aktuálně Romže v okrese Prostějov protéká skrz obce Zdětín, Bílovice – Lutotín, kolem Kostelce na Hané směřuje skrz obec Smržice a Držovice k okresnímu městu, následně se v městské části Vrahovice stéká s Hloučelou a tvoří vodní tok **Valová** (mapy.cz). Celková délka zkoumané části toku Hloučely, včetně Čechovického náhonu, činí 26,5 km a toku Romže 15,4 km (dibavod.cz).

ZÁJMOVÉ ÚZEMÍ V POVODÍ VODNÍCH TOKŮ ROMŽE A HLOUČELA

Obr. 1: Vymezení zájmového území (zdroj dat: ČÚZK – ortofoto ČR, DIBAVOD)

5.2. Fyzicko-geografická charakteristika zájmového území

5.2.1. Geologie

Oblast této kvalifikační práce se nachází v území **Českého masivu**. Východní část pochází ze čtvrtohor, respektive z mladších čtvrtohor, tzv. holocén. Je tvořena nezpevněným nivním sedimentem. Uvnitř této části jsou ostrůvky pocházející z pleistocénu, tvořené spraší a sprašovou hlínou, jedná se o nezpevněný sediment. Západní část pochází též z pleistocénu, ale je tvořena deluvioeolickým nezpevněným sedimentem. Zde se nachází menší ostrůvky tvořené různými horninami, jako např. jílovité břidlice, prachovce a jemnozrné droby, pocházející ze spodního karbonu (mapy.geology.cz).

5.2.2. Geomorfologie

Zkoumané území kvalifikační práce se dá rozdělit na dvě části, oblast vodního toku Romže a oblast říčky Hloučely, jejich geomorfologické členění popisuje Tab. 1. Romže protéká územím, které spadá do Alpsko-himalájského systému, do provincie Západní Karpaty, subprovincie Vněkarpatské sníženiny, oblasti Západní vněkarpatské sníženiny, do celku Hornomoravský úval, podcelku Prostějovská pahorkatina a do dvou okrsků, Romžská niva a Kojetínská pahorkatina. Hloučela protéká částí Hercynského systému, provincií Česká vysočina, subprovincií Česko-moravská soustava, oblastí Brněnská vrchovina, celkem Dražanská vrchovina, podcelkem Konická vrchovina a spadá do dvou okrsků Plumlovská sníženina a Zdětínská plošina.

Tab. 1: Geomorfologické členění zadaného území (vlastní zpracování)

	ROMŽE	HLOUČELA
SYSTÉM	Alpsko-himalájský	Hercynský
PROVINCIE	Západní Karpaty	Česká vysočina
SUBPROVINCIE	Vněkarpatské sníženiny	Česko-moravská soustava
OBLAST	Západní vněkarpatské sníženiny	Brněnská vrchovina
CELEK	Hornomoravský úval	Drahanská vrchovina
PODCELEK	Prostějovská pahorkatina	Konická vrchovina
OKRSEK	Romžská niva	Plumlovská sníženina
	Kojetínská pahorkatina	Zdětínská plošina

Zdroj dat: Národní geoportál INSPIRE

Prostějovská pahorkatina je podcelek Hornomoravského úvalu, který má rozlohu 525,90 km². Vyskytují se zde převážně pole (Demek et al. 2006). Vodní tok Romže v tomto podcelku protéká dvěma okrsky.

Náplavová rovina podél řeky Romže se svou rozlohou 52,12 km² tvoří okrsek **Romžská niva**. Jedná se o kvartérní fluvialní usazeniny, spodní šterkopisčité souvrství a svrchní holocenní souvrství hlinitých písků a písčitých hlín. Většina okrsku je zabraná obydlenou částí Prostějova, zbytek tvoří pole a louky (Demek et al. 2006).

Dalším okrskem vyskytujícím se v zkoumaném území je **Kojetínská pahorkatina**. Tato nížinná pahorkatina zabírá plochu o rozloze 185,84 km². Oblast je tvořena neogenními a kvartérními sedimenty a také mendipy z kulmských hornin. Převažují zde pole, popřípadě můžeme narazit na menší listnaté lesy s výskytem dubů a habrů (Demek et al. 2006).

Hloučela protéká dvěma podcelky, Prostějovskou pahorkatinou a z větší části **Konickou vrchovinou**. Tento podcelek, se svou plochou 817,37 km², je tvořen spodnokarbonskými drobami, slepenci a břidlicemi, s ostrůvkem silurských břidlic na severovýchodě. Jedná se o členitou vrchovinu. Povrch v centrálních částech je plošinový až mírně zvlněný, okraje jsou klenbovitě prohnuté či zlomově omezeny. Povrch je zároveň tektonicky porušený na řadu dílčích prolomů, kotlin a hrástí (Demek et al. 2006).

Okrsek Konické vrchoviny **Plumlovská sníženina** je budován spodnokarbonskými drobami a břidlicemi, místy s miocenními jíly. Je pravděpodobně tektonického původu. Povrch území je pokryt pleistocenními sprašemi. V této oblasti převládají většinou souvislá pole, v menší míře se mohou vyskytovat dubové a smíšené lesy. Významnou stavbou v údolí Hloučely je přehrada Plumlov (Demek et al. 2006).

Zdětínská plošina je členitou pahorkatinou s rozlohou 14,49 km². Oblast je budována spodnokarbonskými drobami, břidlicemi a slepenci, s ostrůvky miocenních jíků, takže se svým složením velmi podobá sousednímu okrsku Plumlovská sníženina. Na severním okraji okrsku je nepatrně zalesněn smrkovým porostem, zbytek území je víceméně bezlesý, v jižní části okrsku se vyskytují lokality se stepní vegetací (Demek et al. 2006).

Klima

Dle Quittovi klasifikace spadá území z velké části do teplé klimatické oblasti T2. Západněji se území řadí do jednotek MT11, MT10 a MT9. O charakteristikách vybraných jednotek informuje Tab. 2. Teplotní poměry jsou dány nízkou nadmořskou výškou a horskou hradbou Jeseníků ze severu (czso.cz).

Tab. 2: Klimatologické charakteristiky vybraných jednotek daného území (vlastní zpracování)

	T2	MT11	MT10	MT9
Počet letních dní	50–60	40–50	40–50	40–50
Počet dní s prům. teplotou 10°C a více	160–170	140–160	140–160	140–160
Počet mrazových dní	100–110	110–130	110–130	110–130
Počet ledových dní [°C]	30–40	30–40	30–40	30–40
Prům. lednová teplota [°C]	-2 až -3	-2 až -3	-2 až -3	-3 až -4
Prům. dubnová teplota [°C]	8–9	7–8	7–8	6–7
Prům. červencová teplota [°C]	18–19	17–18	17–18	17–18
Prům. říjnová teplota [°C]	7–9	7–8	7–8	7–8
Prům. počet dní se srážkami 1 mm a více	90–100	90–100	100–120	100–120
Suma srážek [mm]	550–700	550–650	600–700	650–750

Zdroj: Klimatické oblasti Česka: Klasifikace podle Quitta za období 1961-2000

Většina zkoumaného území, zjm. okresní město Prostějov, se nachází v klimatické jednotce T2. Jedná se o oblast s poměrně krátkým jarem, které je víceméně teplé. Léto je zde dlouhé a velmi teplé, ale poněkud suché, což může být problém v zemědělství. Podzim i zima jsou v této oblasti krátké, podzim je teplejšího rázu (Quitt, 1971).

Západ území se postupně řadí mezi mírně teplé oblasti, od **MT11** až po **MT9**. Ve všech třech klimatických jednotkách probíhá krátké a mírně teplé jaro. Léto je dlouhé, teplé a suché. Podzim je krátký a mírně teplý. Zima je v této oblasti suchá až velmi suchá a trvá krátce (Quitt, 1971).

5.2.4. Hydrologie

Zájmové území se zabývá dvěma vodními toky, **Hloučelou** a **Romží**, které jsou také hlavními vodními toky hanáckého regionu. Ve východní části okresního města Prostějov tvoří soutok Valová, který teče dále do hlavního moravského vodního toku Moravy.

Horní tok Hloučely se nazývá **Okluka**. Ten pramení ve výšce 578 m v Drahanské vrchovině. Teče skrz lesy jihovýchodním směrem a napájí Plumlovskou přehradu, odtud už se vodní tok nazývá **Hloučela** (David a Soukup, 2010). Plumlovská přehrada je jednou z nejstarších přehradních nádrží v celém povodí řeky Moravy (Broža, 2005). Té dalo za vznik rozvodnění Hloučely 8. dubna 1900, kdy rybníky nestačily zachytit zvýšenou hladinu vody toku, která vznikla prudkým táním sněhu a dešti (Šubert, 2005). Stavba byla povolena již v roce 1911, ale 1. světová válka realizaci poněkud ztížila, skutečná výstavba tedy začala až v roce 1922 a trvala do roku 1933. Do trvalého provozu byla nádrž uvedena v roce 1936 (Broža, 2005). Hloučela z přehrady teče dále Mostkovicemi až do města Prostějov, kde v severní části tvoří stejnojmenný biokoridor Hloučela. U jezu v Mostkovicích se Hloučela rozděluje a tvoří **Mlýnský**, též **Čechovický, náhon**. Ten pokračuje dále směrem k Prostějovu, skrze městské části Domamyslice a Čechovice. Toto pravé rameno Hloučely je svedeno u krasického rybníku do podzemí, ve svém 4,1 km je vyveden a následně po 400 m opět sveden do podzemí. Opět se dostává na povrch u kostela sv. Anny v Prostějově, pokračuje parkem Kolářovy sady, kde tvoří tzv. ptačí lagunu., u městského rybníka se opět dostává do podzemí a pokračuje přes celé město. Na povrch vytéká až pod dálničním mostem na východě Prostějova, kde tvoří soutok s říčkou Valová (mapy.cz). Celková délka Hloučely je 39 km, délka toku v zájmovém území je 16,7 km, délka Čechovického náhonu činí 9,8 km (dibavod.cz).

Vodní tok **Romže** pramení v Dražanské vrchovině v obci Džbel v nadmořské výšce 492 m (lesy.cz). Teče jihovýchodně směrem k Prostějovu, kde se ve východní části spojuje s Hloučelou a tvoří vodní tok Valová. Ten teče dále na jih a v Kojetíně tvoří pravostranný přítok řeky Moravy (VÚV, 2006). Celková délka toku je zhruba 50 km, v zkoumaném území je délka toku 15,4 km (dibavod.cz).

5.2.5. Půdy

V severní části území, přesněji v oblasti povodí řeky Romže, se nejvíce vyskytuje **fluvizem glejová** (mapy.geology.cz). Tento typ půdy je tvořen převážně sedimenty snesené erozí a akumulované v nivě řeky. Profil fluvizemí bývá hluboký, barva celého profilu je obvykle hnědá až šedohnědá. Ve spodní části půdy se zpravidla nachází šterkovitá vrstva s výskytem oblázků (Vopravil, 2009).

Střední a jihovýchodní část území je ve větší míře tvořena **černozemí modální**, pouze okresní město vzniklo na půdní jednotce **arenické kambizeme** (mapy.geology.cz). Půdní typ černozem patří mezi nejúrodnější půdy. Matečným substrátem jsou většinou spraše, místy zvětraliny slínovců, vápnité terciární jíly nebo vápnité písky. Pro půdní profil je typický tmavě zbarvený humusový horizont. Půdou střední až nižší kvality se vyznačuje kambizem, která je zároveň nejrozšířenějším typem půdy na našem území. Pod humusovým horizontem leží hnědě až rezivohnědě zbarvený kambický horizont. Kambizem bývá zpravidla mělká a skeletovitá (Vopravil, 2009).

Západní část je tvořena převážně **hnědozemí modální** s malými ostrůvky **modální kambizeme** (mapy.geology.cz). Půdotvorným substrátem hnědozeme je nejčastěji spraš, sprašová hlína nebo i smíšená svahovina. Pod svrchním humusovým horizontem se nachází zesvětlený eluviální horizont, pod ním již samotný mateční substrát. Agronomickou hodnotou se hnědozemě blíží černozemím, ale oproti nim jsou hnědozemě méně náchylné k vysychání (Vopravil, 2009).

6. Vodní mlýny

Vodou poháněné mlýny byly známy už ve 2. století před naším letopočtem (curiavitkov.cz). Do českých zemí se vodní mlýny dostaly po **křížáckých válkách** z Itálie. Jelikož byla jejich stavba v tu dobu velmi nákladná, stavěli je pouze kláštery, města a biskupové (Brázda, 1913). Mezi nejstarší evropské mlýny patří mlýn v Dasingu, v Horním Bavorsku, který byl postaven zhruba v 7. století. O rozšíření mlýnů v českých zemích se zasloužili zejména mniši – benediktýni. Z věrohodných archivních pramenů pochází první zmínka o mlýnu v Úněticích z roku 1125 (curiavitkov.cz).

Základem vodního mlýnu je **vodní kolo**, které je proudem vody roztáčeno. Co se typu mlýnských kol týče, dělíme je na mlýny s horizontálním kolem, mlýny na spodní vodu a mlýny na svrchní vodu (curiavitkov.cz).

Mlýn s horizontálním kolem je nejstarším a nejjednodušším typem mlýnu. Lopatkové kolo bylo umístěno na vertikální hřídeli a proud vody dopadal na kolo bočně. Následně hřídel umístěna o patro výše roztáčela mlýnské kameny. Výkon tohoto mlýnu nebyl nijak velký, ale i tak pomohl lidem šetřit čas a práci (curiavitkov.cz).

Mlýny na spodní vodu byly konstruovány tak, že do vodního toku zasahovalo kolo lopatkami, proto byly známy pod názvem *lopatníky*. Síla vody byla přímo úměrná síle vodního proudu. Tyto mlýny se vyskytovaly spíše na větších vodních tocích, aby byl zajištěn jejich provoz stálým proudem vody (curiavitkov.cz).

Na náhonech se nejčastěji vyskytovaly nejvýkonnější typy **mlýnů s vodním kolem na svrchní vodu**. Voda byla vedena náhonem nad korečkové kolo, odtud název *korečníky*, a stékala na něj shora. Tento typ mlýnů umožňoval až dvakrát vyšší výkon oproti mlýnům na spodní vodu, jelikož zde bylo využíváno nejen síly proudu vody, ale také její váhy. V oblastech s nedostatkem vody bylo nutné budovat mlýnské rybníky, to bylo nejen technicky náročné, ale také nákladné (curiavitkov.cz).

Po rozšíření parního stroje na přelomu 18. a 19. století význam vodní energie poklesl (Lampartová, 2016). Vodní mlýny se stavěly ještě na počátku 20. století, i když mlýnská kola byla v tu dobu nahrazována výkonnějšími **turbínami** či **parními pohony** (Augustinková, 2011). Nejčastějším typem u nás byla **Francisova turbína** (Jodas, 2015).

Ve 20. století došlo k regulaci produkce, jelikož každému mlýnu bylo určeno, kolik obilí může semlít. Začátkem konce funkčnosti malých a středních mlýnů byl výnos vlády z 1. října 1951, kdy bylo mlynářům sděleno, že jejich mlýnů už není k zásobování obyvatelstva potřeba (Jodas, 2015).

7. Vodohospodářské stavby v zájmovém území

Z díla Seznam a mapa vodních děl republiky Československé z roku 1933 se v dřívějším okolí Prostějovska nacházelo celkem 43 vodohospodářských staveb. Z celkového počtu tvořily 41 objektů pouze vodní mlýny, z toho dva byly s pilou. Zbylé dva zmapované objekty, které byly roku 1930 funkční, byly vodní elektrárny.

V zájmovém území bylo celkem lokalizováno 15 vodních staveb, z toho 9 je na říčce Hloučele a 6 na řece Romže. V následujících podkapitolách, rozdělených podle vodních toků a následně podle obcí výskytu, je blíže popsán aktuální stav staveb, ale také jejich historie. Součástí popisu všech vodohospodářských staveb je i mapa aktuálního výskytu.

7.1. Hloučela

Na aktuálním území povodí toku Hloučela se vyskytuje celkem 9 vodních staveb, z toho jedna elektrárna, zbytek jsou mlýny. V obci Mostkovice se vyskytují tři mlýny, dva mlýny se nachází v Domamyslicích, jeden v Čechovicích a dříve dva v Prostějově. Vodní elektrárna se nacházela v prostějovské městské části Krasice. Jejich aktuální podoba a historie je popsána v následujících podkapitolách, fotodokumentace objektů je v kapitole Přílohy.

7.1.1. Mostkovice

V dnešních Mostkovicích se v době mapování roku 1930 nacházely tři mlýny, z toho jeden spadal do obce Stichovice, která je dnes již součástí Mostkovic. O těchto vodohospodářských stavbách pojednávají následující podkapitoly. Na Obr. 2 je znázorněn výskyt mostkovických mlýnů, které poháněl proud vody z pravého ramene řeky Hloučely, Čechovický náhon.

7.1.1.1. Stichovice 27

První zmínka o stichovickém mlýnu pochází z roku 1365, kdy Bedřich ze Stichovic dal mlýn na starost Pošíkovi ze Senice. O šest let později prodává Bedřich ze Stichovic několik pozemků včetně mlýna Jezdoňovi ze Stichovic. Roku 1376 odkupuje mlýn Václav z Kravař. V roce 1385 vlastní mlýn Jezdoň Medek ze Stichovic, ten jej o osm let později prodává Petrovi z Kravař. V letech 1409 až 1448 patřil mlýn do vlastnictví pánů z Mezilesic, roku 1448 se stává majitelem Martin z Hříště. Následně ale páni z Kravař získali celou ves, po vymření rodu roku 1466 se dostává ves do rukou

Pernštejnů. Roku 1492 Vilém z Pernštejna daroval mlýn Johance z Kravař (Benýšek, 1991). Mlýn náležel tzv. panskému dvoru, který roku 1599 kupuje Karel I. z Lichtenštejna, ten jej nechal následně rozšířit. Jednalo se o velmi důležitý hospodářský areál, v 18. století zde dochází k celkové přestavbě. Při této rekonstrukci byl umístěn erb Lichtenštejnů nad hlavní vchod do areálu. Mlýn se nacházel napravo od hlavního vstupu. Roku 1924 spadá mlýn do správy Státního pozemkové fondu (hrady.cz).

V roce 1930, kdy probíhalo mapování Ministerstvem veřejných prací, vlastnil mlýn, poháněn jednou turbínou Francis, Josef Korhoň (Ministerstvo veřejných prací, 1933). V rozhovoru s jedním z obyvatel Mostkovic, panem Markem Jančíkem, mi bylo sděleno, že mlýn fungoval do roku 1942, kdy došlo k zastavení provozu mlýna kvůli povinnému dovozu dřeva. Později se zde nacházel kravinec, v 80. letech byla tato budova využívána jako pivnice a posléze jako zámečnictví. Následně byly tyto dvě funkce budovy zrušeny a budova byla využívána jako autodílna, ta částečně funguje dodnes. V jednu dobu zde byla i funkční restaurace, ale z důvodu blízkých a zajetých konkurencí moc dlouho nevydržela. V dnešní době funguje hlavně jako pošta a další část budovy slouží k bydlení. Jelikož se jedná o velký pozemek, část budovy slouží i jako skladovací prostory. Aktuálně je celý bývalý panský dvůr, vyjma pošty, k prodeji za necelých 14 milionů korun.

7.1.1.2. Mostkovice 40

O tomto mlýně v Mostkovicích nejsou žádné velké zmínky. První dohledanou psanou zmínkou bylo jméno majitele Norberta Ševčíka v knize *Minulost Mostkovic a Stichovic na pozadí našich dějin*, který byl zmiňován k datu konce druhé světové války.

Během druhé světové války někteří zdejší obyvatelé využívali nepříjemné situace a těžili z bídy ostatních místních. Opakem byli mostkovičtí mlynáři, Josef Drbal, majitel mlýnu Na Valše, a Norbert Ševčík. Ti nezištně pomáhali moukou těm, co na tom byli nejhůře, takže nedošlo v Mostkovicích k tomu, aby zde byl opravdový hlad až do skončení války. Následně po ukončení druhé světové války bylo panu Josefu Drbalovi a Norbertu Ševčíkovi uděleno místním národním výborem čestné občanství za nezištnou pomoc těm nejpotřebnějším v době německé okupace (Benýšek, 1991).

Mlýn je vyobrazen na mapách II. vojenského mapování. Císařské otisky z první poloviny 19. století dokazují, že Ševčíkův mlýn fungoval pomocí dvou kol na svrchní vodu, jak tomu bylo i v době mapování Ministerstvem veřejných prací roku 1930. V dnešní době mlýn nefunguje, jedná se spíše o skladové prostory majitele a také protějšího Bistra U Čápa.

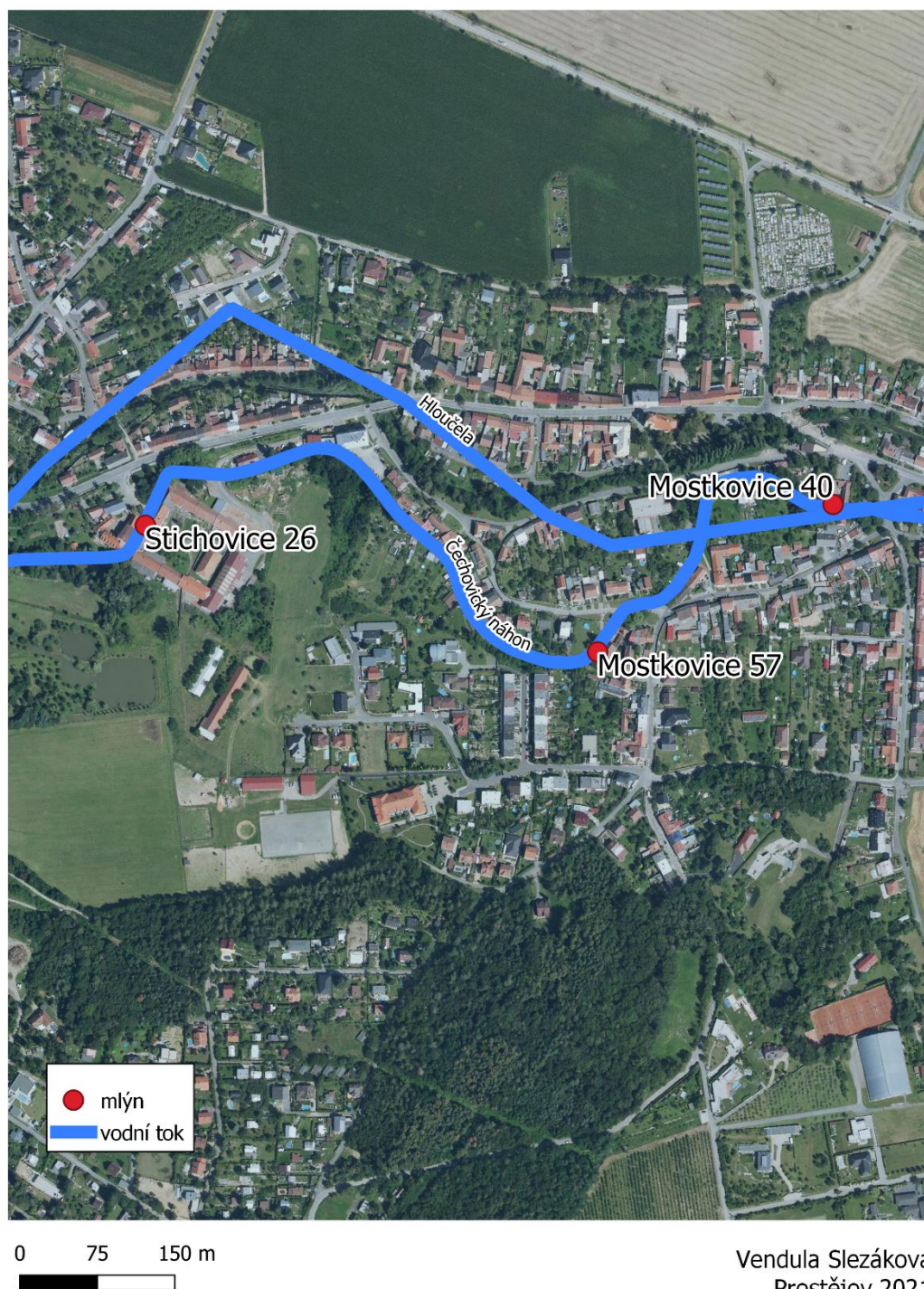
7.1.1.1. Mostkovice 57

Mlýn s valchou v ulici Na Valše zde stával údajně už v 16. století. V době svého vzniku se areál skládal ze třech stavebních objektů, z toho jeden byl právě zadní mlýn. Valchu stavěla židovská rodina Ehrsteinů na dluh a valchovalo se zde sukno pro vojáky. Bohužel Ehrsteinové své dluhy nespláceli, ale spíše naopak, pořádali různé koncerty a hostiny. Toto netrvalo dlouho a došlo ke krachu, nejvíce to odnesla sirotčí pokladna v Plumlově. Po této katastrofě původní majitelé valchy raději zmizeli a následně valcha pustla, chvíli zůstala ještě jako celek, ale bohužel nebylo možné jej prodat. Poté tedy došlo k rozdělení na více samostatných budov a ze zadní budovy, kde dříve fungoval mlýn, se stala hospoda, ta ale v roce 1881 zaniká a přestavuje se opět na mlýn (Šubert, 2005).

Roku 1921 bylo velmi nepřející počasí pro zemědělce, celé jaro nepršelo, a tak Mostkovice postihla velká sucha. Strouha byla vyschlá, tudíž byl tehdejší majitel Josef Drbal donucen postavit si v mlýně naftový pohon. Do roku 1939 nesl tento mlýn jméno Valcha (Benýšek, 1991).

Na mapách císařských otisků opravdu žádný mlýn nenalezneme, jelikož zde v tu dobu stála již zmiňovaná hospoda až do roku 1881. Mlýn v dnešní době už nefunguje, jedná se o soukromý pozemek, který slouží jako rodinný dům.

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY V OBCI MOSTKOVICE

Obr. 2: Znázornění vodohospodářských staveb v rámci obce Mostkovice (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

7.1.2. Domamyslice

V Domamyslicích se roku 1930 nacházely dva mlýny, které poháněl Čechovický náhon, jejich historii a aktuální funkčnost popisují následující podkapitoly. Jejich výskyt popisuje Obr. 3, na mapě je též viditelný zaniklý náhon, který v dnešní době teče již v podzemí a na povrch se dostává u Ševčíkova mlýna.

7.1.2.1. Domamyslice 40

Tento krásný Toufarův mlýn, nesoucí jméno po svém posledním majiteli, je hned první domamyslickou budovou, která se nachází na pravém ramenu řeky Hloučely Čechovickém náhonu. Datum vzniku mlýna bohužel není známo.

Mlýn byl poháněn vodním kolem na svrchní vodu, kdy bylo využito tíhy vody k rotaci poháněcí hřídele. Mlýn si částečně dochoval svoji podobu a je zde i částečně dochován náhon (vodnimlyny.cz). V dnešní době je mlýn veřejně nepřístupný, budova slouží jako rodinný dům.

7.1.2.2. Domamyslice 104

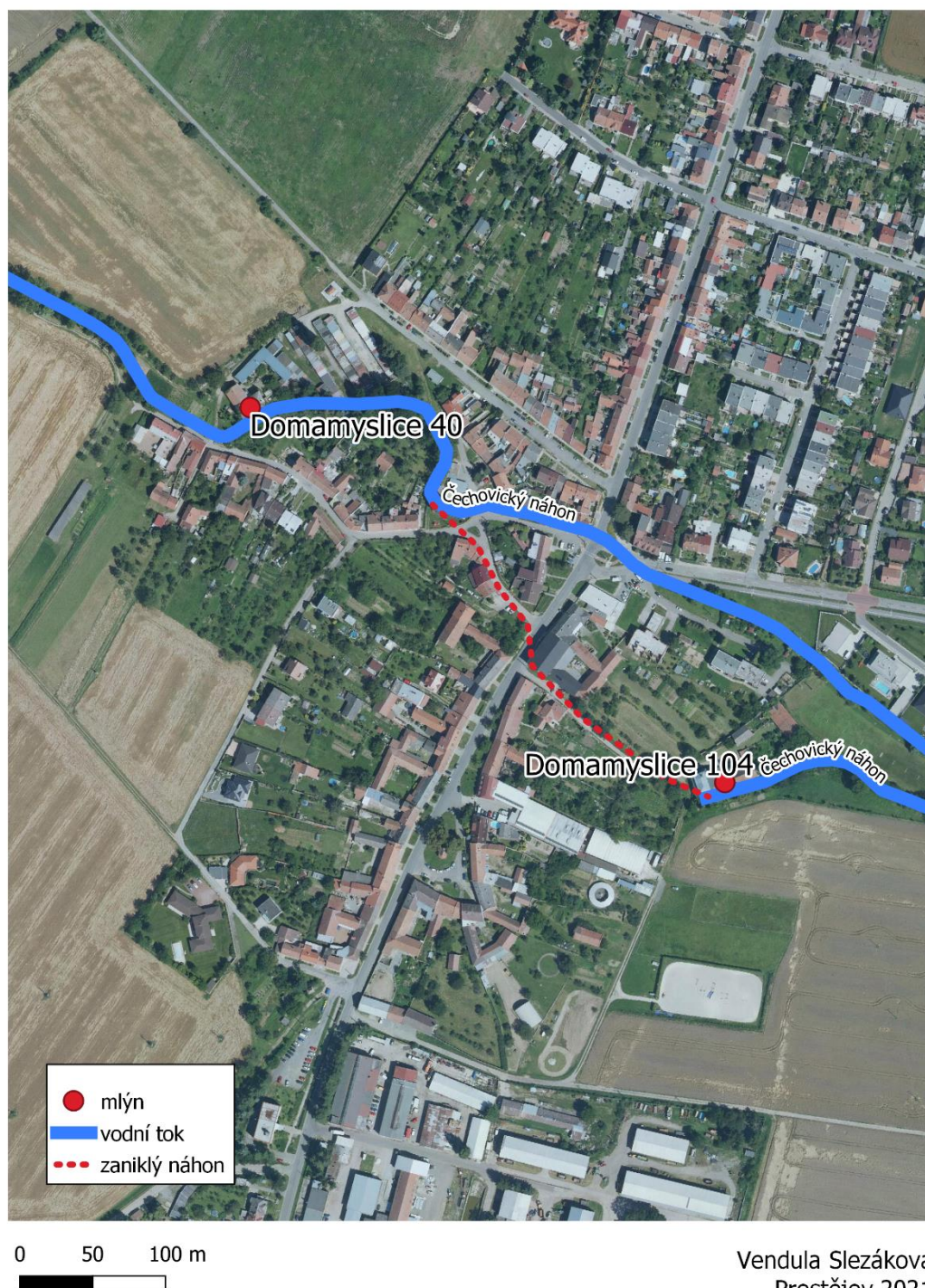
Druhý domamyslický mlýn, známý pod názvem Ševčíkův, byl v obci zmiňován v druhé polovině 14. století (Hlušíčková, 2001). Tento mlýn vznikl patrně přestavbou původem středověkého mlýna. Prvním zmiňovaným vlastníkem byl Bedřich ze Stichovic, ten mlýn později prodal Peškovi ze Ptení. Pozdější majitelé mlýna nejsou známi, až v roce 1805 jsou zmiňováni manželé Ptáčkoví a následně František Opavský (Belšík, 2009). Roku 1827 byl zmiňován mlynář Josef Kasalovský (Hlušíčková, 2001). V roce 1846 získává mlýn s přilehlými pozemky do vlastnictví Jan Ševčík, ten v rámci dědictví zůstává dodnes v rodu Ševčíků (Belšík, 2009).

Mlýn poháněla dvě vertikální kola na svrchní vodu, která byla umístěna vně budovy mlýna. Plynulý přísun vody zajišťovaly bývalé rybníky Zlechovský a Stichovský, které spolu od roku 1932 tvoří Plumlovskou přehradu, a Čechovický náhon (Belšík, 2009). Mlýnice je dochována se zařízením z 30. až 40. let 20. století, jedná se o vymílací válcové stolice firmy Wegmann a firmy Seck Drážďany a o čistící stroje. Vodní kola se nedochovala (Hlušíčková, 2001). Téměř na celé ploše fasády chybí omítka, mlýnice se nachází v havarijním stavu (Belšík, 2009). Ve štítu mlýnice bývala osazena pískovcová deska se slunečními hodinami s datací 1709, ve středu desky se nacházel jednoduchý ornament a po obvodu byly římské číslice (Hlušíčková, 2001).

Ševčíkův mlýn fungoval do roku 1955, kdy nebylo též obnoveno vodní právo. Část mlýnského náhonu v úseku mezi stavidlovým objektem a cestou k Ševčíkovu mlýnu byla v roce 1979 zrušena a zavezena. V tomto roce též dochází k přestavbě východního hospodářského křídla na obytné prostory. Mlýn byl v roce 1964 zapsán do Ústředního seznamu kulturních památek (Belšík, 2009).

Z císařských otisků je jasné viditelné, že mlýnská kola byla poháněna Čechovickým náhonem, který byl i hlavním pohonem pro mlýnské kolo Toufárova mlýna. Náhon v dnešní době stéká do podzemí v ulici Na Splávku v Domamyslicích a u Ševčíkova mlýna vytéká na povrch a pokračuje dál do Čechovic.

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY V MĚSTSKÉ ČÁSTI DOMAMYSLICE

Obr. 3: Znázornění vodohospodářských staveb v rámci městské části Domamyslice (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

7.1.3. Čechovice

V roce 1930, kdy probíhalo mapování Ministerstvem veřejných prací, vlastnil tento mlýn v Čechovicích s číslem popisným 47 František Švalbe. Mlýn byl poháněn vodním kolem na svrchní vodu tekoucí z Čechovického náhonu. Obr. 4 popisuje umístění vodního mlýna, v mapě je zároveň znázorněn i zaniklý náhon, který byl dohledán pomocí císařských otisků.

Majitel František Švalbe zde na začátku 20. století zřídil pekárnu, prvním pekařem byl Filip Rozsypal a v roce 1930 Jan Pluskal. Ve 40. letech zde tehdejší majitel Leopold Švalbe, syn Františka Švalbeho, provedl rekonstrukci (ZAvO – SOAP).

Mlýn se nedochoval. Dnes je celý areál v rekonstrukci a sídlí zde firma HIPS, s.r.o. Na začátku 21. století jsou zmiňované tři firmy, které měly areál bývalého mlýna ve vlastnictví. Jednalo se o firmy LEVERRIER s.r.o., Properta s.r.o. a RAMAC, spol. s.r.o. (regiony.kurzy.cz).

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY V MĚSTSKÉ ČÁSTI ČECHOVICE

Obr. 4: Znázornění vodohospodářských staveb v rámci městské části Čechovice (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

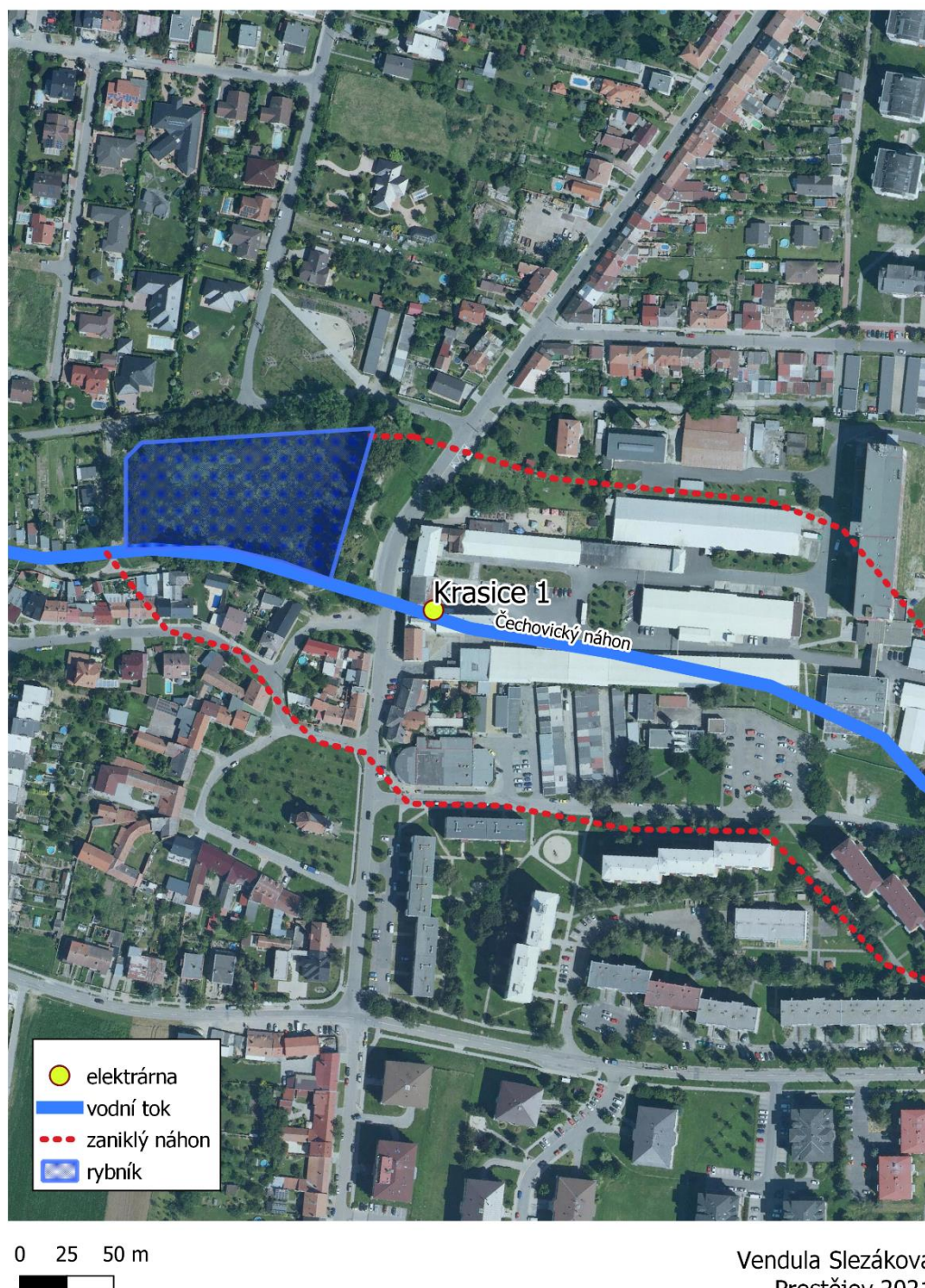
7.1.4. Krasice

Budova, kde v roce 1930 stála vodní elektrárna poháněná jednou turbínou Francis, má velmi hlubokou historii (Ministerstvo veřejných prací, 1933). Na této lokalitě kdysi stával mlýn, první zmínky o tomto mlýnu pochází z konce 16. století. V tu dobu mlýn vlastnil panský úředník Petr Tarnovský z Tarnůvky. V roce 1646 Krasice vyhořely, mlýn ale zůstal zachován. Na konci 17. století patřilo ke mlýnu čtvrt lánu půdy. V 19. století mlýn vyhořel, majitel v té době mlýn pojistil, bohužel upadl do dluhů, a tak jej sám zapálil. Jeho čeledín však vše vyzradil a mlynář se oběsil. Rybník patřící k mlýnu, který v roce 1850 koupil mlynář Martin Smečka, byl prodán roku 1887 prostějovskému pivovaru Dvořák a Binko (Grůzová, 2000).

V roce 1896 vzniká na místě bývalého mlýna tkalcovna a filiální továrna na houněnou obuv. Budova přešla v roce 1914 do vlastnictví Adolfa Wolfa, respektive firmy Wolf a Franže (Grůzová, 2000). Firma sídlila v Prostějově na Svatoplukově ulici, z krasické přádelny si tedy nechala dovážet materiály na výrobu obuvi (prazdnedomy.cz). Po smrti majitele firmy Adolfa Wolfa měla tuto budovu pronajatou jeho dcera, Zdeňka Havránková, ta ji ale prodala v roce 1933 firmě Kotva a spol. (Grůzová, 2000). Dle výměru ministra průmyslu byl národní podnik Kotva Krasice sloučen s národním podnikem Gala od 1. ledna 1951. Sídlem tohoto podniku zůstaly Krasice a jeho ředitelem se stal Antonín Touška (Cydlík, 2009). Podnik Gala Krasice měl v osmdesátých letech zhruba 2 500 zaměstnanců (Grůzová, 2000). Nejprve zde byla vyráběna lehká obuv, později kožené oděvy a zboží (prostejov.eu).

K roku 2021 zde stále funguje firma Gala a vyrábí např. různé sportovní míče nebo i doplňky pro armádu a policii. Obr. 5 znázorňuje výskyt bývalé vodní elektrárny, včetně rybníka a zaniklých náhonů.

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY V MĚSTSKÉ ČÁSTI KRASICE

Obr. 5: Znázornění vodohospodářských staveb v rámci městské části Krasice (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

7.1.5. Prostějov

V Prostějově se v 30. letech 20. století nacházely dva mlýny na Čechovickém náhonu (Obr. 6). Ani jeden z mlýnů však v dnešní době nevykazuje mlynářskou činnost, oba jsou ve vlastnictví různých firem.

7.1.5.1. Prostějov 89

Mlýn v západní části Prostějova, nesoucí jméno Drozdovický, byl postaven nejspíše ke konci 19. století. Tehdejší majitel Alois Mazal zde nechal zřídit rybník a provedl celou přestavbu mlýna v roce 1886. V roce 1909 zde zprovoznil vodní turbínu Francis. Roku 1913 zde byla zřízena pekárna. Výměna Francisovy turbíny proběhla následně v roce 1939. V tu dobu byl mlýn ve vlastnictví První dělnické výrobní a prodejní společnosti Svěpomoc (ZAvO – SOAP).

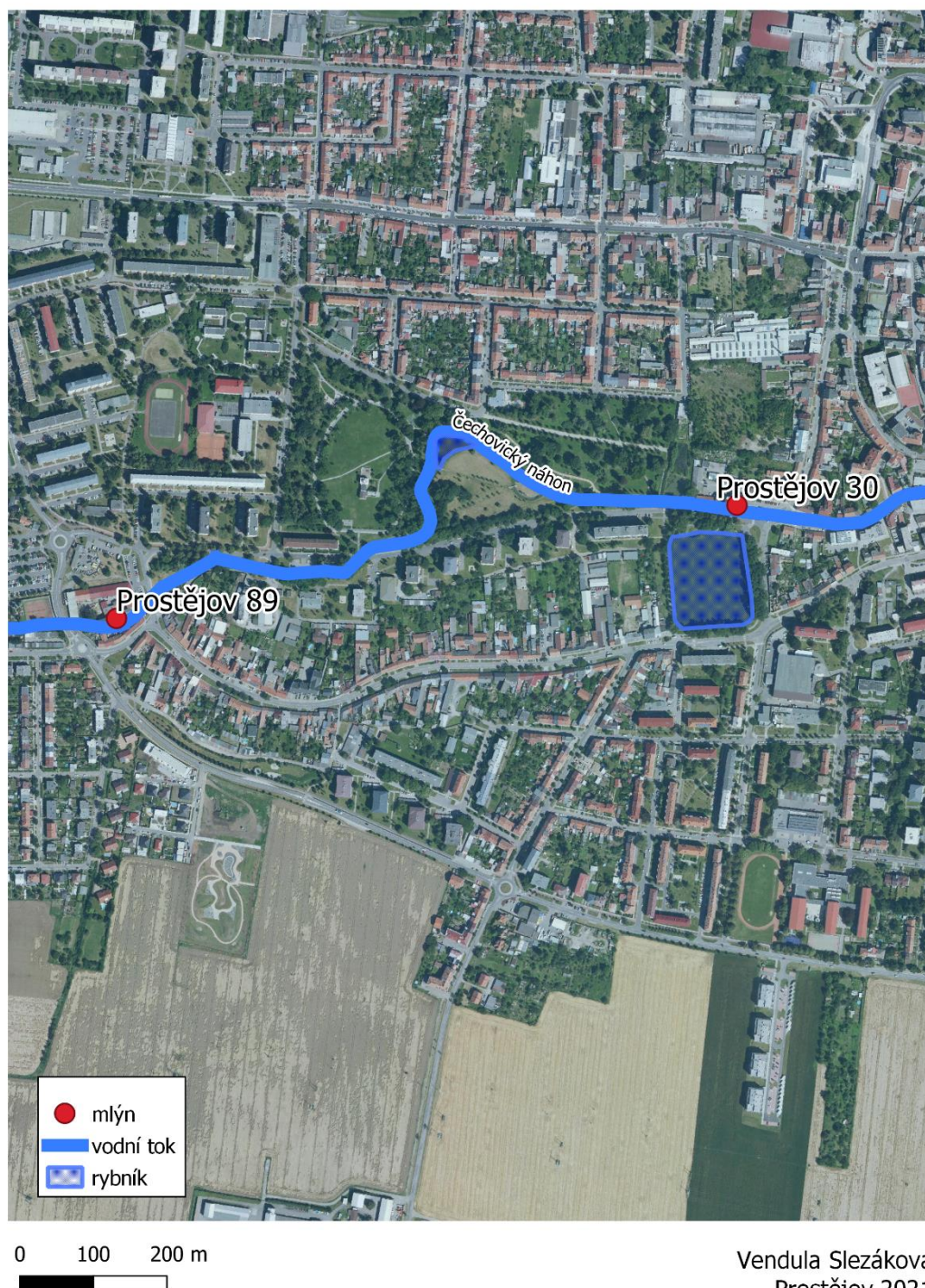
Mlýn na dřívější adrese Prostějov 89 byl v roce 1930 ve vlastnictví Dělnické „Svěpomoci“. Tento mlýn byl poháněn jednou turbínou Francis (Ministerstvo veřejných prací, 1933). V dnešní době slouží jako byty, ale zároveň i jako malé provozovny, zejména prodejny pro vylepšení osobních automobilů (vodnimlyny.cz).

7.1.5.2. Prostějov 30

Datum výstavby Horního mlýna bohužel nelze dohledat. První zmiňovanou majitelkou byla Josefina Stienitzková, která k mlýnu roku 1879 nechala přistavět stavidlo. Dalším majitelem roku 1885 byl Alfons Horčica. Ten zde vedl i obchod se solí. V roce 1896 získává mlýn do vlastnictví Josef Roháček, který ale nebyl příliš zodpovědný ohledně bezpečnosti v mlýně. V letech 1915 až 1916 probíhá rekonstrukce mlýna a strojního zařízení. Roku 1919 probíhá pod dozorem Josefa Roháčka přístavba strojovny pro umístění nového motoru, o rok později zde byla uvedena do provozu Francisova turbína (ZAvO – SOAP). Přesný datum ukončení funkčnosti mlýna není znám.

Dnes je mlýn mimo provoz a veřejnosti nepřístupný. Na této adrese je prodejna postelí a matrací, zároveň zde sídlí firma LuPa – reklamní studio a salon INFINITY. V přízemí je také v provozu menší bar.

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY VE MĚSTĚ PROSTĚJOV

Obr. 6: Znázornění vodohospodářských staveb ve městě Prostějov (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

7.2. Romže

Na řece Romži bylo lokalizováno celkem 6 vodohospodářských staveb, všechny z nich byly mlýny. Ve Zdětíně je to známý Bělecký mlýn, dále mlýn v Lutotíně, mlýn v Bílovicích, tzv. Jurdův mlýn, mlýn v Držovicích a dva mlýny ve Vrahovicích. Všechna vodní díla jsou popsána v následujících podkapitolách a jejich fotodokumentace je dodána v sekci Přílohy pod názvy obcí.

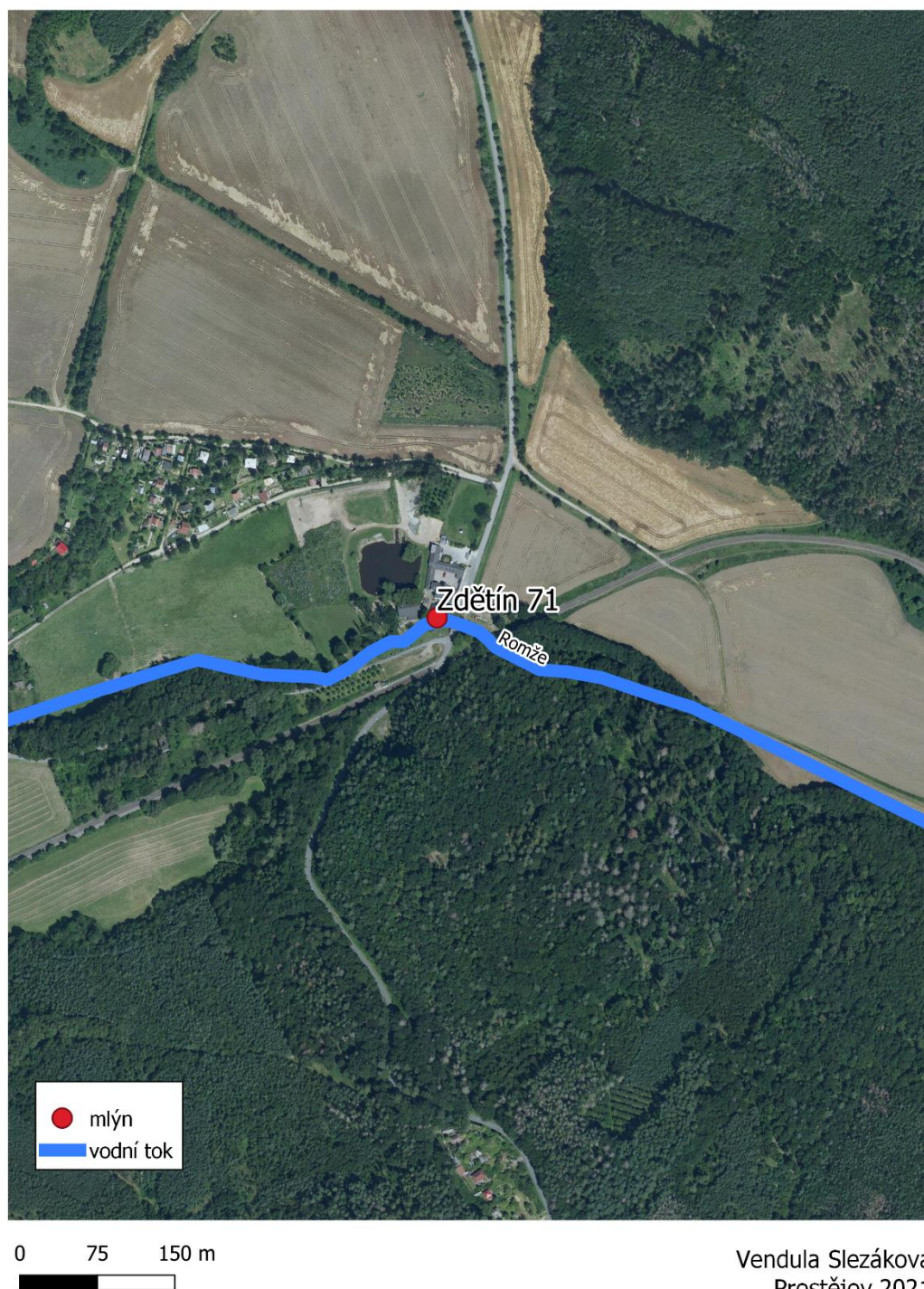
7.2.1. Zdětín

Mlýn ve Zdětíně nacházející se na řece Romži (Obr. 7), známý jako Bělecký mlýn, byl prvně zmiňován již v 16. století. V roce 1928 mlýn vyhořel. Roku 1929 bylo na jeho místě postaveno výletní centrum, tento rok je zaznamenán i na budově bývalého mlýna. Před druhou světovou válkou se majitelem stal prostějovský továrník Pyrolt, který zde zřídil hřebčín. Po druhé světové válce se mlýn stal součástí Státního plemenného hřebčína v Tlumačově. Roku 2003 zakoupil mlýn současný majitel, který jej postupně zrekonstruoval do aktuální podoby (vodnimlyny.cz).

Mlýn roku 1930, kdy probíhalo mapování Ministerstvem veřejných prací, spadl do vlastnictví Bedřicha Fučíka. Mlýn byl v této době poháněn jednou turbínou Francis (Ministerstvo veřejných prací, 1933).

V dnešní době slouží mlýn jako hotel s restaurací, s možností uspořádání svateb. K mlýnu náleží ZOO koutek, kde je pro děti možná projížďka na koni (obeczdetin.cz). Bělecký Mlýn je oblíbenou rekreační zónou, jelikož je lehce přístupný, hned vedle mlýna je železniční zastávka s velkým parkovištěm a vede sem i příjemná cesta pro cyklisty.

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY V OBCI ZDĚTÍN

Obr. 7: Znázornění vodohospodářských staveb v rámci obce Zdětín (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

7.2.2. Lutotín

Bílovice a Lutotín bývaly samostatnými obcemi do roku 1960, tohoto roku přestal Lutotín po správní stránce jako samostatná obec existovat (Papajík, 2001).

První zmínka o mlýnu v Lutotíně pochází z roku 1340, kdy větší část obce Lutotín náležela moravské církvi a zbylá část bílovické prebendě. Další údaje máme z kapitulního urbáře z roku 1508. Část Lutotína patřící k bílovické prebendě zůstává stále stejná, tedy i mlýn je stále její součástí (Papajík, 2001).

Po rozhovoru s aktuálními majiteli mlýna v Lutotíně, manželi Doleželovými, mi bylo sděleno, že mlýn byl funkční do doby po druhé světové válce, kdy bylo zakázáno mlít. Z vodního toku Romže byly vedeny dva mlýnské náhony, které zásobovaly zdejší rybník, ten v dnešní době již neexistuje. Rybník byl v druhé polovině 20. století zasypán a dnes zde probíhají stavby rodinných domů. Mlýn a bývalý rybník, včetně zaniklých náhonů, znázorňuje Obr. 8. K mlýnu také náležela stodola, ta byla ale zbourána zhruba ve stejnou dobu, kdy byl zasypán rybník a ukončena celá činnost mlýnu. Stodola je vidět na historické fotografii z archivu p. Doleželové, která je dodána v sekci Přílohy. V mlýnském areálu se nachází socha sv. Jana Nepomuckého, patrona mlynářů, která je zde údajně po celou dobu funkčnosti mlýna. K přestavbě mlýna na vlastní bytovou jednotku došlo v roce 1972, což dokládá archivní žádost o stavební povolení poskytnuta Obecním úřadem v Lutotíně.

Mlýn v době mapování roku 1930 vlastnil radní Alois Doležel. Mlýn poháněla dvě kola na svrchní vodu (Ministerstvo veřejných prací, 1933). Z císařských otisků z roku 1824 až 1843 je patrné, že se areál skládal celkem ze čtyř objektů, z čehož jeden byla bývalá stodola. Vedle těchto budov jsou viditelné přítokové a odtokové části. Aktuálně se mlýnský areál skládá pouze ze tří stavebních objektů, což můžeme vidět na fotografii od Martina Smutného, která je dodána v přílohách.

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY V OBCI BÍLOVICE-LUTOTÍN

Obr. 8: Znázornění vodohospodářských staveb v rámci obce Bílovice – Lutotín (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

7.2.3. Bílovice

Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, dnes jsou Bílovice součástí obce Bílovice – Lutotín. V Bílovicích se nachází jeden mlýn, tzv. Jurdův.

První zmínka o mlýnu pochází z roku 1340, kdy k bílovické prebendě patřily dva mlýny, jeden z nich byl v Lutotíně a druhý v Bílovicích. Podle Františka Dostála mohl být tehdy bílovický mlýn v panských rukou. Zajímavé je, že roku 1414 je uváděn mlýn pouze jeden, druhý mlýn byl tehdy údajně dočasně pustý, následně totiž zhruba o sto let později, konkrétně roku 1508, byla výrobní kapacita u obou mlýnů hodnocena stejně. Ze zprávy o hospodářství z roku 1750 se dovídáme, že lutotínský i bílovický mlynář posílali každý ročně jednoho vykrmeného vepře, ale nikdo z nich nemusel robotovat (Papajík, 2001).

Z *Gruntovní knihy obce Bílovic* se dozvídáme jméno prvního majitele mlýna, jednalo se o Jana Klímka, který mlýn vlastnil od roku 1586 do roku 1590. V tomto roce převzal mlýn do vlastnictví Tomáš Plachý, ten jej vlastnil až do roku 1651, kdy se jeho majitelem stal Jan Beránek z Kozova. Majitelé mlýna se po generacích postupně střídali až do roku 1709, kdy jej odkoupil Jan Petr Wejnát za 2 080 rýnských. Kašpar Kašpařík mlýn odkoupil o sedm let později za stejnou částku. V roce 1723 odkoupil mlýn rytíř Antonín Dominik Winkler z Winklersbergu, který vlastnil panství v Čechách, ale bohužel jej příliš zadlužil, a i s mlýnem ho zemský soud přenechal roku 1731 hraběti Adamu Ignácovi Berchtoldu. Mlýn roku 1753 podědil jeho zeť Jiří Antonín. Od roku 1778 patřil mlýn rodině Sušilových. Od roku 1810 se zde střídaly generace rodiny Doleželových až do roku 1840, kdy mlýn koupil František Opavský za 11 tisíc zlatých. Ten jej o pět měsíců později prodal za 12 400 zlatých Františkovi Burešovi. Následně se zde v rámci dědictví střídaly generace rodiny Burešových. Roku 1916 je mlýn ve vlastnictví Jurdové Marie, za svobodna Burešová, dcera majitele Jana Bureše. Posledním zmíněným vlastníkem v této knize je syn Marie Jurdové František Jurda.

V době mapování roku 1930 byl mlýn ve vlastnictví Marie Jurdové, jak již bylo výše zmíněno. Mlýn byl poháněn jedním kolem na svrchní vodu (Ministerstvo veřejných prací, 1933). Na Obr. 9 můžeme vidět, že mlýn poháněl náhon tekoucí z hlavního toku Romže. Mlýn mlel do roku 1949, kdy začala kolektivizace zemědělství, jelikož byl v tu dobu aktuální majitel František Jurda poslán na nucené práce do Komárna. Chátrání mlýna bohužel nebylo zastaveno, ani Františkem Jurdou a ani jeho syny, kteří zemřeli bez potomků (vodnimlyny.cz).

V rozhovoru s panem Ing. Miroslavem Hochvaldem, nynějším starostou obce Bílovice – Lutotín, jsem se dověděla, že k mlýnu patřila i pekárna. Ta zde údajně stála v druhé polovině 20. století. Dnes je na tomto místě pouze zřícenina bývalého mlýna, mlýn je veřejnosti nepřístupný.

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY V OBCI BÍLOVICE-LUTOTÍN

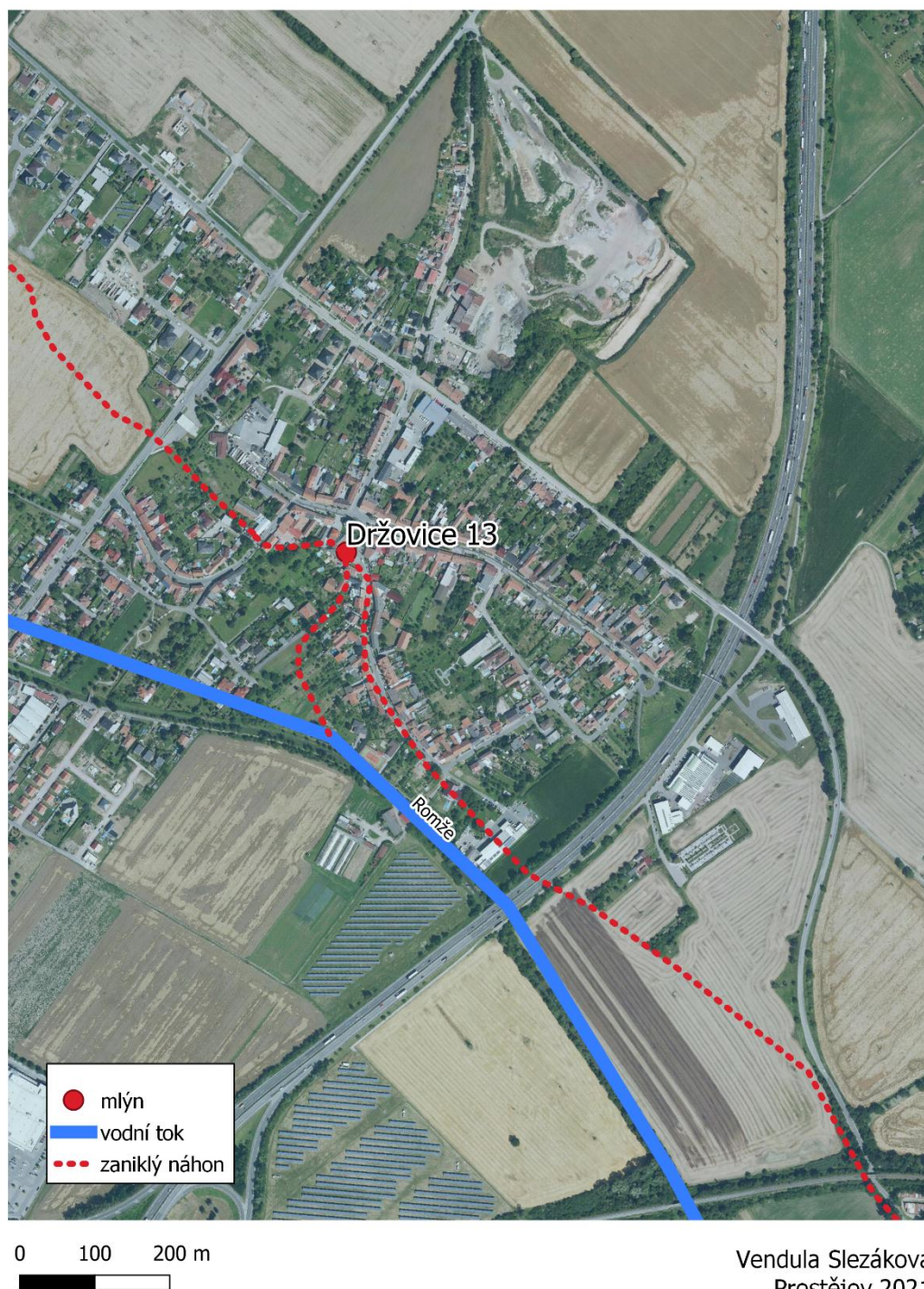
Obr. 9: Znázornění vodohospodářských staveb v rámci obce Bílovice – Lutotín (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

7.2.4. Držovice

Přesné datum výstavby držovického mlýna není známo. První zmínkou byl majitel František Bohanes, kterému mlýn patřil od roku 1887. Následně přešel mlýn do vlastnictví rodiny Katzerů. V 30. letech 20. století byl majitelem František Bajer. V letech 1912 až 1942 zde proběhla stavba betonového jezu a rekonstrukce elektrického zařízení. V polovině 30. let bylo vodní kolo nahrazeno turbínou (ZAvO – SOAP). -

V Seznamu a mapě vodních děl republiky Československé, stav koncem roku 1930, se uvádí, že mlýn fungoval pomocí jednoho kola na svrchní vodu. Tehdejším majitelem byl František Bajer. Císařské otisky dokazují, že k mlýnu vedly celkem tři mlýnské náhony, ty jsou znázorněny na Obr. 10. Dnes již mlýn nefunguje a je veřejnosti nepřístupný, slouží totiž jako rodinný dům.

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY V OBCI DRŽOVICE

Obr. 10: Znázornění vodohospodářských staveb v rámci obce Držovice (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

7.2.5. Vrahovice

Ve Vrahovicích, východní městské části Prostějova, se roku 1930 nacházely dva vodní mlýny. Vrahovicemi byl veden náhon z Romže, který se v jižní části spojoval s náhonem z řeky Valová. Oba mlýny jsou blíže popsány v následujících podkapitolách. Obr. 11 znázorňuje umístění bývalých mlýnů, včetně zaniklého náhonu, který mlýny poháněl.

7.2.5.1. Vrahovice 31

Historie tohoto mlýna není bohužel nijak známá. Prvním zmiňovaným majitelem roku 1930 byl Alois Vodička, v tu dobu mlýn fungoval pomocí vodního kola na svrchní vodu (Ministerstvo veřejných prací, 1933). V letech 1941 až 1943 zde došlo ke zprovoznění Francisovy turbíny (ZAvO – SOAP). Do kdy mlýn fungoval, není bohužel známo. Mlýn je ve zchátralém stavu a je nabízen k prodeji.

7.2.5.2. Vrahovice 119

Tento vrahovický mlýn náležel ve 14. století vsi Trpínky. Ta je od druhé poloviny 15. století již součástí Vrahovic (procelourodinu.wbs.cz). V době mapování roku 1930 vlastnil tento mlýn poháněný jednou turbínou Francis Jan Dostál (Ministerstvo veřejných prací, 1933). Ten ji zde nechal zprovoznit přibližně ve 20. letech 20. století (ZAvO – SOAP). Datum funkčnosti mlýna není známa, stejně tak i ostatní majitelé. Dnes je mlýn z části zrekonstruovaný a slouží jako rodinný dům.

VODOHOSPODÁŘSKÉ STAVBY V MĚSTSKÉ ČÁSTI VRAHOVICE

Obr. 11: Znázornění vodohospodářských staveb v rámci městské části Vrahovice (zdroj: ČÚZK – Ortofoto ČR, DIBAVOD)

8. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zmapovat vodohospodářské objekty v dané části povodí vodních toků Romže a Hloučely v okrese Prostějov. Mapování proběhlo na základě díla *Seznam a mapa vodních děl republiky Československé, stav koncem roku 1930* vydané Ministerstvem veřejných prací a podařilo se tak zmapovat celkem 15 vodohospodářských staveb. Práce se podrobněji věnovala jejich popisu od vývoje až po současnost. Jejich stav roku 1930 a 2021 zachycuje volně vložená příloha 1. Autorka se v práci věnovala i fyzickogeografickému popisu zájmového území a teorii o vodních mlýnech.

Vzhledem k fyzickogeografickým podmínkám zájmového území se zde vyskytovaly především vodní mlýny. Zdejší krajina zde totiž tvořila velmi vhodné podmínky, celé území je v nízké nadmořské výšce, takže stálý proud vodních toků byl velmi příhodný ke stavbám vodních mlýnů. Zároveň zde byly stálý přísun obilí, jelikož se jedná spíše o zemědělskou krajinu. Mlýny byly v zájmovém území většinou umístěny na hlavním toku nebo tudy byly vedeny dnes již zaniklé mlýnské náhony. K některým vodním mlýnům v zadaném území náležel i rybník, ten zajišťoval zdroj vodní energie kdykoli bylo potřeba. V *Seznamu* bylo v okolí Prostějovska zmapováno roku 1930 celkem 43 vodních objektů, z toho pouze dva tvořily vodní elektrárny. V porovnání s bakalářskou prací *Historické a současné vodohospodářské stavby v území horního toku Moravy* od Jakuba Moronga lze potvrdit, že na horním toku Moravy se vyskytují lepší podmínky pro budování malých vodních elektráren (MVE), zatímco v zájmovém území této kvalifikační práce je tomu jinak. Průtok vody v povodí horního toku Moravy byl výrazně vyšší než v povodí Hloučely a Romže, proto zde bylo výhodnější postavit MVE než vodní mlýn.

V současnosti nefunguje ani jedna ze zmapovaných vodohospodářských staveb. V dnešní době většina slouží jako rodinné domy, některé z nich jsou vlastněny různými firmami a jsou zde umístěny prodejny, popř. restaurace nebo bary.

9. Summary

The aim of this bachelor's thesis was to map water management facilities in a given part of the Romže and Hloučela river basins in the Prostějov district. The mapping was carried out on the basis of the work List and Map of Water Works of the Czechoslovak Republic, as of the end of 1930, published by the Ministry of Public Works, and a total of 15 water management structures were mapped. The work focused on their description in more detail from development to the present. The author also focused on the physical-geographical description of the area of interest and the theory of water mills.

The key work in the QGIS 2.18 program was also crucial for the elaboration of the qualification thesis. The Ortofomap of the Czech Republic was used as the basis for the maps. Furthermore, book and internet sources were used to describe selected water structures. Part of the work is also photo documentation of mapped water objects.

Seznam citací

Knižní zdroje

AUGUSTINKOVÁ, Lucie. *Moravská brána do Evropy: soupis technických a zemědělských památek regionu Poodří*. [Bartošovice]: MAS Regionu Poodří, 2011. ISBN 978-80-87427-21-7.

BELŠÍK, Ondřej, CHYTIL, Miroslav, ed. *Slavné stavby Prostějova*. Vyd. 1. v jazyce českém. Praha: Foibos, 2009. Slavné stavby. ISBN 978-80-87073-21-6.

BENÝŠEK, Ludvík. *Minulost Mostkovic a Stichovic na pozadí našich dějin*. Mostkovice, 1991

BRÁZDA, Vladimír. *Okresní hejtmanství olomoucké: zeměpisný a kulturně historický jeho přehled*. Olomouc: Vl. Brázda, 1913.

BROŽA, Vojtěch. *Přehrady Čech, Moravy a Slezska*. Liberec: Knihy 555, 2005. s. 209. ISBN 80-86660-11-7.

CYDLÍK, Tomáš. *Historie a současnost podnikání na Prostějovsku*. Žehušice: Městské knihy, 2009. s. 77. ISBN 978-80-86699-56-1.

DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. *Velká turistická encyklopedie: Olomoucký kraj*. Praha: Knižní klub, 2010. s. 60. ISBN 978-80-242-2735-1.

DEMEK, Jaromír, MACKOVČIN, Peter a BALATKA, Břetislav. *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. Brno: AOPK ČR, 2006. s. 350. ISBN 80-86064-99-9.

GRŮZOVÁ, Ludmila. *Prostějov: dějiny města*. Prostějov: Město Prostějov, 1999-2000. s. 18. ISBN 80-238-6241-3.

HLUŠIČKOVÁ, Hana. *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2001. s. 573. ISBN 80-7277-160-44.

JODAS, Zdeněk. *Vodní díla v povodí Mohelky a Zábrdky*. Liberec: RK, 2015. ISBN 978-80-87100-30-1.

Klimatické oblasti Česka: klasifikace podle Quitta za období 1961-2000 = Climatic regions of the Czech Republic : Quitt's classification during years 1961-2000. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2011. M.A.P.S. (Maps and Atlas Product Series). ISBN 978-80-244-2813-0.

LAMPARTOVÁ, Ivana a Jiří SCHNEIDER. *Řeky ve městech*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016. ISBN 978-80-7509-421-6.

MARTINEK, Jiří. *Gruntovní kniha obce Bílovic: (od dob nejstarších do roku 1964)*. Brno: Ivo Sperát, 2019. ISBN 978-80-87542-26-2.

PAPAJÍK, David. *Dějiny obcí Bílovic a Lutotína*. Bílovice-Lutonín: Obecní úřad, 2001. ISBN 80-86200-52-3.

Seznam a mapa vodních děl republiky Československé: stav koncem roku 1930. Praha: Ministerstvo veřejných prací, 1933. Sešit 16.

ŠUBERT, Josef. *Mostkovice v zrcadle 20. století*. Mostkovice: Obec Mostkovice, 2005.

VOPRAVIL, Jan. *Půda a její hodnocení v ČR*. Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy. s. 77. ISBN 978-80-87361-08-5.

QUITT, Evžen. *Klimatické oblasti Československa: Climatic regions of Czechoslovakia*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1971. Studia geographica.

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov, inv. č. 875, sign. 6596, č.k. 143

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov, inv. č. 912, sign. 2357, č.k. 144

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov, inv. č. 1004, sign. 4839, č.k. 145

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov, inv. č. 1631, sign. 13370, č.k. 159

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov, inv. č. 3404, sign. 4020, č.k. 206

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov, inv. č. 4469, sign. 14795, č.k. 230

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov, inv. č. 5186, sign. 8000, č.k. 244

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov, inv. č. 5621, sign. 7624, č.k. 255

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov III.díl, inv. č. 1092, sign. 770-6993, č.k. 470

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov IV.díl, inv. č. 5481, č.k. 1122

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov IV.díl, inv. č. 5606, č.k. 1144

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov IV.díl, inv. č. 5609, č.k. 1144

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov IV.díl, inv. č. 5610, č.k. 1144

Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv Prostějov (ZAvO – SOAP), fond Okresní úřad Prostějov IV.díl, inv. č. 5691, č.k. 1163

Internetové zdroje

Bělecký mlýn. *VodníMlýny.cz* [online]. Starosedlský Hrádek [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/3761-belecky-mlyn>

Historie obce Zdětín. *Obec Zdětín* [online]. Zdětín, 2016 [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.obeczdetin.cz/historie-obce>

Charakteristiky toků a povodí ČR. *VÚV T.G.Masaryka* [online]. Praha 6 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.dibavod.cz/24/charakteristiky-toku-a-povodi-cr.html>

Jurdův mlýn. *VodníMlýny.cz* [online]. Starosedlský Hrádek, 2021 [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/fr/mlyny/estates/detail/5065-jurduv-mlyn>

Moje rodné Vrahovice. *Pro celou rodinu* [online]. [cit. 2021-5-10]. Dostupné z: <http://www.procelourodinu.wbs.cz/Moje-rodne-Vrahovice.html?flash=ne>

PPO Romže na Stražisku. *Lesy ČR* [online]. Hradec Králové, 2012 [cit. 2021-04-17]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20160304192801/http://www.lesy-cr.cz/ost57/realizovane-akce/Stranky/ppo-romze-ve-strazisku.aspx>

RICHTEROVÁ, Jana. Průmysl města Prostějova od 13. století do roku 1989. *Statutární město Prostějov* [online]. Prostějov, 2014 [cit. 2021-04-23]. Dostupné z:

<https://www.prostejov.eu/cs/volny-cas/o-meste/historie/prumysl-mesta-prostejova-od-13-stoleti-do-roku-1989.html>

Toufarův mlýn. *VodníMlýny.cz* [online]. Starosedlský hrádek, 2021 [cit. 2021-5-8]. Dostupné z: <http://vodnimlyny.cz/es/mlyny/estates/detail/3759-toufaruv-mlyn>

Vodní a větrné mlýny ve středověku v Čechách. *Curia Vitkov* [online]. Liberec [cit. 2021-5-10]. Dostupné z: <https://curiavitkov.cz/mlyny>

VLÁČIL, Luděk. Panský dvůr. *Hrady, zámky a tvrze* [online]. Praha, 2019 [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/palac-dum-pansky-dvur-stichovicky-dvur/texty?tid=48515&pos=300>

Wolf & Franže, výroba obuvi, Prostějov. *Prázdné domy* [online]. Letohrad, 2018 [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: <https://prazdnedomy.cz/domy/objekty/detail/911-wolf-franze-vyroba-obuvi-prostejov>

Žitná 47/12, Čechovice. *Kurzy měn, akcie, komodity, online zprávy* [online]. [cit. 2021-5-8]. Dostupné z: <https://regiony.kurzy.cz/prostejov/zitna/47-12/>

Mapové zdroje

Císařské otisky (1824-1843). *Archiv - Geoprohlížeč - ČÚZK* [online]. 2021 [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/geoprohlizec/>

Geomorfologická mapa ČR. *Národní geoportál INSPIRE* [online]. [cit. 2021-5-6]. Dostupné z: <http://geoportal.gov.cz/>

Geovědní mapy 1 : 50 000. *Česká geologická služba* [online]. Dostupné z: <https://mapy.geology.cz/geocr50/>.

II. vojenské (Františkovo) mapování. *Oldmaps - Staré mapy* [online]. [cit. 2021-5-6]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?lang=cs&map_root=2vm&map_region=mo

III. vojenské (Františko-josefské) mapování - 1:25 000, mapový list 4158_3. *Oldmaps - Staré mapy* [online]. Ústí nad Labem: Laboratoř geoinformatiky Fakulty životního prostředí Univerzity J.E.Purkyně, 2017 [cit. 2021-5-6]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=3vm&map_region=25&map_list=4158_3

III. vojenské (Františko-josefské) mapování - 1:25 000, mapový list 4258_2. *Oldmaps - Staré mapy* [online]. Ústí nad Labem: Laboratoř geoinformatiky Fakulty životního prostředí Univerzity J.E.Purkyně, 2017 [cit. 2021-5-6]. Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=3vm&map_region=25&map_list=4258_2

Půdní mapa 1 : 50 000. *Česká geologická služba* [online]. [cit. 2021-04-17]. Dostupné z: <http://mapy.geology.cz/pudy/>

Zdroje pro mapové podklady

Prohlížeč služba WMS - Ortofoto. *ČÚZK: Geoportál* [online]. [cit. 2021-5-6]. Dostupné z:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(3k5j4cwegyw22knj2k2uxt5t\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&metadataID=CZ-CUZK-WMS-ORTOFOTO-P&metadataXSL=metadata.sluzba&head_tab=sekce-03-gp&menu=3121](https://geoportal.cuzk.cz/(S(3k5j4cwegyw22knj2k2uxt5t))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&metadataID=CZ-CUZK-WMS-ORTOFOTO-P&metadataXSL=metadata.sluzba&head_tab=sekce-03-gp&menu=3121)

Struktura DIBAVOD. *VÚV T.G.Masaryka - Oddělení GIS* [online]. Praha 6, 2006 [cit. 2021-5-6]. Dostupné z: <https://www.dibavod.cz/index.php?id=27>

Soubor správních hranic a hranic katastrálních území ČR. *ČÚZK: Geoportál* [online]. [cit. 2021-5-6]. Dostupné z:

[https://geoportal.cuzk.cz/\(S\(uaq15g0ir2dr3wt32dcpi404\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_RUIAN&metadataID=CZ-CUZK-SH-V&mapid=5&head_tab=sekce-02-gp&menu=252](https://geoportal.cuzk.cz/(S(uaq15g0ir2dr3wt32dcpi404))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=dSady_RUIAN&metadataID=CZ-CUZK-SH-V&mapid=5&head_tab=sekce-02-gp&menu=252)

Interview

Rozhovor s manželi Doleželovými, majiteli mlýna v Lutotíně, dne 22. dubna 2021

Rozhovor s panem Ing. Miroslavem Hochvaldem dne 22. dubna 2021

Rozhovor s panem Markem Jančíkem dne 25. března 2021

Seznam příloh

Vázané přílohy

1 Mostkovice

2 Domamyslice

3 Čechovice

4 Krasice

5 Prostějov

6 Zdětín

7 Lutotín

8 Bílovice

9 Držovice

10 Vrahovice

11 Seznam a mapa vodních děl republiky Československé, 1933

Volné přílohy

1 Porovnání vodohospodářských staveb za rok 1930 a 2021 (tabulka)

Přílohy

Příloha 1 Mostkovice

Mlýn na dřívější adrese Stichovice 26, dnes už Stichovická č.3, obec Mostkovice (foto: Vendula Slezáková, 25. 3. 2021)

Mostkovický mlýn na dřívější adrese Mostkovice 40 (foto: Vendula Slezáková, 25. 3. 2021)

Bývalý mlýn tzv. Na Valše, dřívější adresa Mostkovice 57 (foto: Vendula Slezáková, 24. 4. 2021)

Příloha 2 Domamyslice

Toufarův mlýn v Domamyslicích (foto: Vendula Slezáková, 25. 3. 2021)

Ševčíkův mlýn v Domamyslicích (foto: Vendula Slezáková, 25. 3. 2021)

Příloha 3 Čechovice

Bývalý čechovický mlýn (foto: Vendula Slezáková, 24. 4. 2021)

Příloha 4 Krasice

Vstup do areálu GALA, dříve vodní elektrárna na adrese Krasice 1 (foto: Vendula Slezáková, 24. 4. 2021)

Pohled na dřívější vodní elektrárnu z Prostějova (foto: Vendula Slezáková, 24. 4. 2021)

Příloha 5 Prostějov

Vstup do bývalého drozdovického mlýna (foto: Vendula Slezáková, 24. 4. 2021)

Bývalý Horní mlýn u prostějovského rybníka (foto: Vendula Slezáková, 24. 4. 2021)

Příloha 6 Zdětín

Bělecký mlýn ve Zdětíně (foto: Vendula Slezáková, 25. 3. 2021)

Historická fotografie Běleckého mlýna z roku 1963 (autor: Miroslav Ulrych, 25. 7. 1963)

Příloha 7 Lutotín

Mlýn v Lutotíně, v dálce se sochou sv. Jana Nepomuckého – patrona mlynářů (foto: Vendula Slezáková, 22. 4. 2021)

Foto mlýna Lutotín č.9 foceně pomocí drona (foto: Martin Smutný, 16. 7. 2020)

Historické foto z archivu paní Doleželové, vpravo bývalá stodola (foto: autor neznámý, přibližný rok 1930)

Příloha 8 Bílovice

Bývalý bílovický mlýn (foto: Vendula Slezáková, 25. 3. 2021)

Příloha 9 Držovice

Bývalý mlýn v Držovicích (foto: Vendula Slezáková, 24. 4. 2021)

Příloha 10 Vrahovice

Bývalý mlýn ve Vrahovicích, dřívější adresa Vrahovice 31 (foto: Vendula Slezáková, 24. 4. 2021)

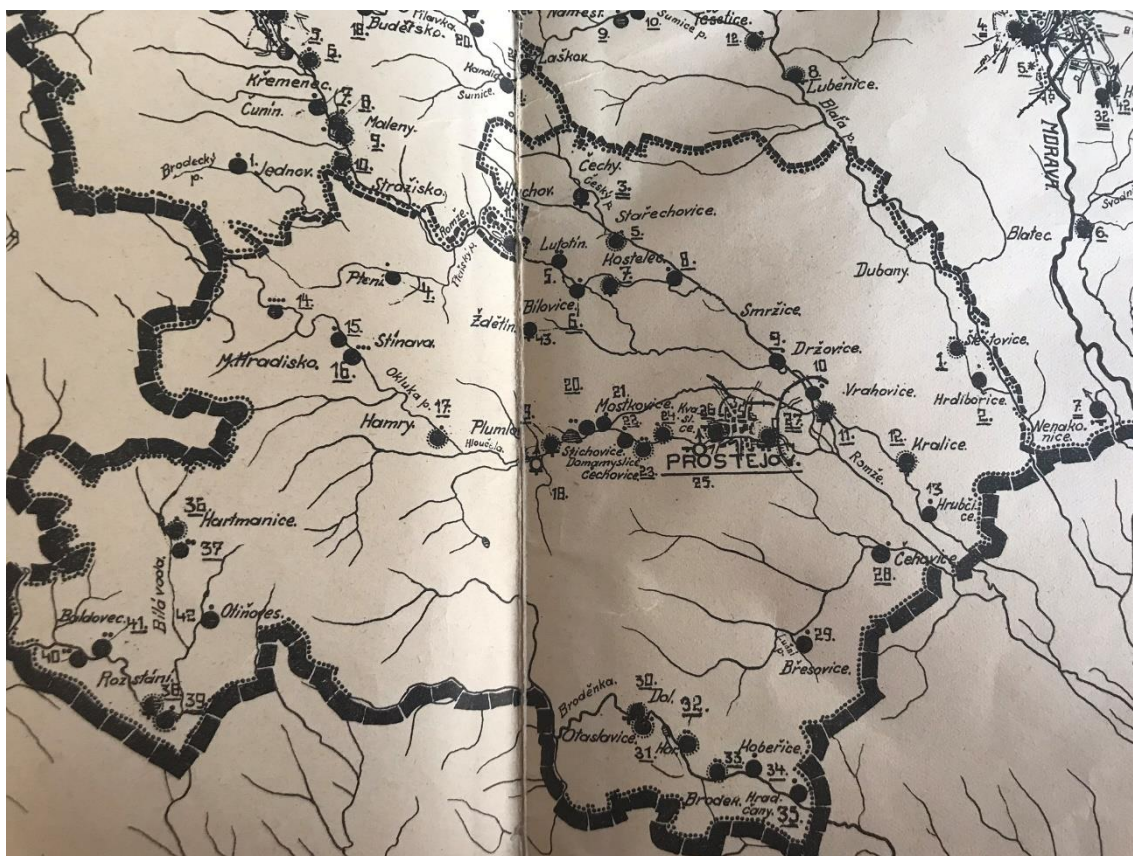
Bývalý mlýn ve Vrahovicích, který stával na dřívější adrese Vrahovice 119 (foto: Vendula Slezáková, 24. 4. 2021)

Příloha 11 Seznam a mapa vodních děl republiky Československé, 1933

Okresní finanční ředitelství Olomouc.								
Důchodkový kontrolní úřad Prostějov.								
Řádkové číslo vodního díla	Název toku, na němž je vodní dílo zbudováno	Místo podniku. Obec, čís. pop.	Podnikatel vodního díla	Druh živnosti nebo průmyslu	Počet a druh vodních motorů	Množství vody v m ³ /v.	Spád v m	Normální výkon vodního díla v k. s.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Mlýnská strouha	Stětovice	Eduard Feit	mlýn	2 kola na svrchní vodu	0'22 0'22	2'2	8'5
2	Mlýnská strouha	Hrdibořice 10	Josef Volf	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'240	3'—	6'25
3	Český potok	Čechy 133	Syňa Tarouca	mlýn a pila	1 turbína Francis	0'240	12'3	31'5
4	Ptoňský potok	Ptení 102	Vincenc Kučera	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'200	4'85	8'4
5	Romže	Lutotín	Alois Doležal	mlýn	2 kola na svrchní vodu	0'110 0'110	4'2	4'— 4'—
6	Romže	Bilovice 34	Marie Jurdová	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'155	4'2	5'5
7	Odbočka Jesenky	Kostelec na Haně 45	Hynek Kovář	mlýn	1 turbína Francis	0'480	5'—	18'5
8	Odbočka Jesenky	Kostelec na Haně 247	Rudolf Kavan	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'210	4'2	7'6
9	Odbočka Romže	Držovice 13	Frant. Bajer	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'240	3'3	6'75
10	Odbočka Romže	Vrahovice 31	Alois Vodička	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'195	2'—	2'5
11	Odbočka Romže	Vrahovice 119	Jan Dostál	mlýn	1 turbína Francis	0'380	2'—	7'5
12	Odbočka Romže	Kralice na Haně 88	Meth. Jemelík	mlýn	1 turbína Francis	0'500	3'1	15'5
13	Odbočka Romže	Hrubčice 10	Meth. Jemelík	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'170	2'70	4'— 3'7 3'7 3'4 3'2
14	Okluka potok	Malé Hradisko 1	Josef Klemeš	mlýn a pila	4 kola na svrchní vodu	0'420	3'5	6'—
15	Okluka potok	Stínava 14	Frant. Sedlák	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'200	3'5	6'—
16	Okluka potok	Stínava 15	Alois Klemeš	mlýn	3 kola na svrchní vodu	0'08 0'08 0'08	4'—	7'5
17	Okluka potok	Hamry 6	Gustav Svěda	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'193	4'—	6'5
18	Okluka potok	Plumlov 117	Jindř. Koukal	elektrárna	1 turbína Francis	0'200	3'—	6'—
19	Hloučela	Stichovice 26	Josef Korhoň	mlýn	1 turbína Francis	0'325	3'5	11'5
20	Hloučela	Mostkovice 40	Norbert Ševčík	mlýn	2 kola na svrchní vodu	0'340 0'126	4'—	7'75 4'25
21	Hloučela	Mostkovice 57	Josef Drbal	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'185	2'2	3'5
22	Mlýnská strouha Hloučely	Domamyslice 40	Bruno Toufar	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'240	3'4	7'—
23	Mlýnská strouha Hloučely	Domamyslice 104	Ludv. Ševčík	mlýn	2 kola na svrchní vodu	0'300 0'150	3'2	12'5
24	Mlýnská strouha Hloučely	Čechovice 47	Frant. Švalbe	mlýn	1 kolo na svrchní vodu	0'420	3'6	13'—

25

Ukázka ze Seznamu vodních děl republiky Československé z roku 1933

Mapa ze Seznamu vodních děl republiky Československé z roku 1933 zachycující
zájmové území